ARAYIŞ

18 OCAK 1982 SAYI: 48 HAFTALIK DERGİ: 30 TL.

ECEVİT BERAAT ETTİ

Hürriyet

"Türkiye, Avrupa Konseyi'nden çıkarılamaz"

● Alman TV'si yorumcuları, "Avrupa Konseyi Heyeti'nin, Türkiye temasları sonunda, hazırlanan demokrasiye dönüş takvimini yerinde bulduklarını" belirttiler

FRANKFURT-(Hürriyet)- Alman yorumcular, Türkiye'nin Avrupa Konseyi üyeliğinin devam etmesi gerekliğini ve Türkiye'yi Avrupa Konseyi'nden çıkarmanın "Ne batıya, ne de demokratik ideallere hiç bir faydası olmayacağını" vurguladılar.

Alman TV'sinde, Avrupa Konseyi'nden 18 kişilik bir heyetin "demokrasi takvimi" ile ilgili olarak yaptığı ziyaretin yorumlanışında şöyle denildi:

"Avrupa Konseyi heyeti Türkiye temasları sonunda, hazırlanan demokrasiye dönüş takvimini yerinde bulmuştur. Bu sebeple artık Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nden çıkarılması bahis konusu olmayacaktır. İki senelik bir süre içinde Türkiye demokrasiye dönüş takvimini uygulayacaktır. Konsey heyetinin, bu takvimi olumlu karşılaması batı için kazançtır. Çünkü aksi halde, Türkiye'yi Avrupa Konseyi'nden çıkarmak Ne Türkiye'ye, ne batıya hiçbir şey kazandırmayacaktır. Türkiye'ye demokrasiye dönüş için, bu iki seneyi vermek gerekmektedir. Alman karar son derece yerinde olmuştur."

Cumhuriyet

...Başkanı Malatya ve Elazığ'da konuştu

Avrupa Partileri ...dırdık

Milliyet

PA KONSEYİ HEYETİNİN TEMASLARI

Türkmen: «Türkiye Avrupa Konseyi ile ilişkilerine önem vermektedir»

● Dışişleri Bakanı ayrıca, "Bizim bu ilişkilere önem vermemizin sebebi Avrupa'dan alınacak ekonomik yardımlar ya da buna benzer çıkarlar değildir" dedi

● Danışma Meclisi Başkanı Irmak, heyet üyelerine, "Demokratik ilkelerin orijinal hastalığı olan küçük partilerin yaratacağı sorunlar, önceki benzer durumlar

Tercüman

Dış politikada hareketli bir dönem başlıyor

Türkiye-Avrupa ilişkilerinin kaderi çiziliyor

...'nın Ankara'ya gelecek Avrupa Konseyi heyetinde Siyasi İşler Komisyonu Başkanı Tom Urwin, raportör Steiner ve Hukuk İşleri Komisyonu Başkanı Grieve ve raportörü Bardens de var

52 NUMARALI KONSEY KARARININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

OKUYUCU MEKTUPLARI

ELEŞTİRİLERE YER VERİNİZ

Okurlarınızın Arayış'ı öğen yazılarına ve spora binlerce sayfa yer ayırıyorsunuz. Bizim gibi okurların yurt eleştirilerini ise bir kenara itiyorsunuz.

Zenginlerin kulisini bir kenara bırakın da kırsal alandaki insanların sorunlarına daha çok yer verin. Malını satamayan, kredi alamayan, hastaneye yatamayan, iş sahası olmayan milyonlarca insanın sorunlarına eğilin. Bu arada köy ve mahalle muhtarlarının sorunlarını da unutmayın. Bunlara ilişkin haberleri ARAYIŞ'ta görmek istiyoruz.

Hüseyin OKUMUŞER
SULUR KÖYÜ MUHTARI
KARAPINAR-KONYA

ARAYIŞ'IN YANITI

Sayın okurumuz, Dergimizi daha dikkatli incelemenizi diliyoruz. Arayış'ı öğen yazılara yer vermeye kalksak sanıyoruz başka hiçbir yazımıza yer kalmaz. Spor ise ne yazık ki dergimizde çok az yer alan ve her yönüyle inceleyemediğimiz bir alan. Eleştirileriniz için teşekkür eder, ilginiz ve yakınlığınızın devamını dileriz.

Saygılarımızla.

HAKSIZLIK

6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan YÖK'nun 13'ncü maddesi süresi dolan öğrencilerin hemen kayıtlarının silinmeyeceğini hükme bağlamış. Ancak 6 Kasım tarihinden önce kayıtları silinmiş öğrenciler var. Şimdi eski 1750 sayılı kanuna göre sürelerini doldurmuş olup da çeşitli nedenlerle kayıtları silinmemiş öğrenciler öğrenimlerine davem ederken kaydı silinmiş öğrenciler sokağa işsizliğe terkedilmişlerdir. Bu kayıtları silinmiş olanlara yapılmış bir haksızlıktır diyoruz.

Bu nedenle 6 Kasım 1981 tarihinden önce kaydı silinmis öğrencilerin de YÖK'nun geçici 13'ncü madde kapsamına alınması sanırız vicdanen de, hukuken de gereklidir.

Nusret AŞÇIOĞLU
ERZURUM

BİZ YOKSULLARDA ATAMIZI SEVERİZ

Tüm yöneticiler kadar bizler de Atamızı sever sayarız. O'nun adına toplantılar tertipleyemesek, anıtlar dikemesek de sever sayarız. Hiç şüphe yok ki, bu güne gelmeyi Atatürk'e borçluyuz.

Biz Atatürk yılında işsizliğe çözüm bulunmasını istiyoruz. Uygulama ise bizim bölünemeyecek kadar küçük ekmeğimizi daha da bölüyor. Kahvaltıda peyniri, zeytini tanımamaya, görmemeye başladık. Sabah aşımız çay ve ekmek oldu. Bu duruma çözüm çok önemlidir. İşsizliği ve yoksulluğu önleyici tedbirler bekliyoruz.

A.A.
İSTANBUL

ARAYIŞ'I BULAMIYORUZ

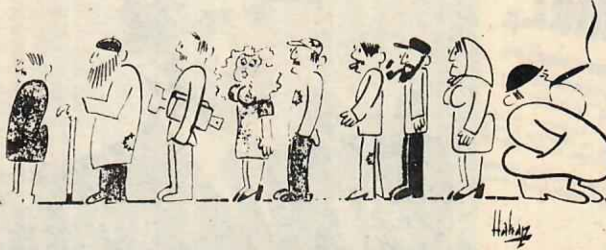
45'nci SAYINIZ Antalya ve çevresinde büyük ilgi topladı. Kent merkezinde dergi geldiği gibi satıldı. Çok kişi aradığı halde dergiyi bulamadığı için alamadı. Buraya daha fazla dergi gönderiniz. Merkez için yüzde 100 arzı artırınız. İlçelere ise Yüzde 50 fazla gönderiniz.

Mehmet MEDET
ANTALYA

AĞLAYIN SAYIN ÖZAL, AĞLAYIN

28 Aralık 1981 tarihli Cumhuriyet'in manşeti şöyleydi. "Özal, memur mektupları beni ağlamaklı yapıyor" Daha sonra Özal'ı ağlatan mektubun fotokopisini Milliyet yayınladı.

Ağlayın Sayın Özal, ağlayın. Açılırsınız, boşalırsınız, rahatlarsınız. En iyisi ağlamak. Döktüğünüz her damla gözyaşı, ekonomimizin incisi sayılır. Yerde kalır sanmayın. "Balık bilmezse halik bilir" Kulak asmayın kimi seslere. İçinizden ağlamak geliyorsa ağlayın. O kadar anlayışsız değildir memurlarımız. Ağlamanın ne olduğunu iyi bilirler. Bunun için ağlayın işte çekinmeyin. Zamanınızın uzun söze, mektup yazmaya yeterli olmadığını biliriz. Sonra hangibirine mektup yazasınız ki. Dertli on mu, yüz mü, bin mi? Sayın Özal. Sağlıklı değil bu yol. Ne gücünüz ne de zamanınız yeter buna. İşte bunun için ağlayın. Memur görsün ağladığınızı. İşçi görsün. Sizi bile rahat koymayan işveren çevreleri görsün. Ağlamanın yararına inanacaksınız. O zaman üstümüzdeki yük olduk-ça azalacak. Rahat bir soluk alacaksınız. "Oh dünya varmış" diyeceksiniz.

Fehmi SALIK
ANKARA

BAYİLERE DAHA ÇOK DERGİ GÖNDERİN

Elimize en son geçen sayınız 45. Hepsi iyi özellikle 45'nci sayınızı çok beğendik. Herkes çok beğendi. Ancak bayilerde bulmak çok zor oldu. Burdur ve Dinar'a daha çok dergi göndermeniz mümkünse gönderin. Şimdilik iki katına çıkarın. Bilhassa kapak resminiz için teşekkür ederiz. Okuyucularınız olarak yanınızdayız.

Sonraki sayıların daha çok gelmesi için bayilere biz rica ettik. Siz de takip ediniz.

Kemal MERGEN
Ahmet TOPÇU
DİNAR—BURDUR

ARAYIŞ'DAN OKURLARINA

Sayın Mehmet MEDET
ANTALYA
Kemel MERGEN-DİNAR
BURDUR
Ahmet TOPÇU-DİNAR
BURDUR

Dağıtıma ilişkin dileklerinize ve önerilerinize katılıyor, teşekkür ediyoruz. Konuya ilişkin yurdun her yanından bu ve benzeri mektuplar alıyoruz. Bu iki örneği okurlarımızın ve Dağıtım Şirketimiz Gameda'nın bilgilerine sunuyoruz.

Saygılarımızla.

Sayın Özdemir USLU
GAZİANTEP

Mektubunuzu aldık. İlginiz ve yakınlığınız için teşekkürler.

Saygılarımızla.

Sayın Yalçın GÜZELHAN
ANKARA

Öneri ve yakınlığınız için teşekkürler. Ne yazık ki gönderdiğiniz şiiri kullanamıyoruz. Bizi anlayışla karşılayacağınıza inanıyoruz.

Saygılarımızla.

Sayın Umut GERMEÇ
İSTANBUL

Gönderdiğiniz şiir için teşekkürler. Sizin şiirinizi de kullanamadığımızı üzüntüyle bildirmek zorundayız. Bugünkü olanaklarımız içerisinde şiir basmamız, şiir sayfası yapmamız çok zor. İlginizin devamı dileğiyle.

Saygılarımızla.

BASININ SUSKUNLUĞU

Bugün Türk Basınının içinde bulunduğu akıl almaz durum ve anlamsız suskunluk bana ve benim gibilere adeta ızdırap veriyor. Basınımızda bu olumsuzlukların hüküm sürdüğü günümüzde "ARAYIŞ" ızdıraplarımıza merhem niteliğindedir.

Daima doğruyu ve halk için faydasına inandığınızı yazacağınıza bunu her şeye karşın sürdüreceğinize inancım tamdır.

Şakir KANAT
MARDİN

ARAYIŞ'A ÖNERİ...

Mevcut dergiler arasında kesin bir görüş ortaya koyduğunuzu söylemek mümkün. Ama bu yeterli değil.Derginin sayfa sayısını mutlaka 48'e çıkarmalı, gazete, televizyon aracılığıyla tanıtılması mutlaka yapılmalı, ayrıca kitap tanıtımına özen gösterilmelidir. Biliyoruz ki isteklerimizin karşılanması sayfa sayınızın artırılmasına bağlı. Örneğin Spor, kültür, eğitim ve cinsel sorunlar ancak sayfa sayısı artırıldıkça işlenebilecek. Bu nedenle sayfa sayısının artırılması çok önemlidir.

Mahsun GÜL
DİYARBAKIR

ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına: İMTİYAZ SAHİBİ:
ŞAHİN MENGÜ

Yazı İşleri Müdürü
Mehmet ERDÜL

ADRES:
Reşit Galip Caddesi No: 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
TELEFON: 26 00 56

İLAN KOŞULLARI
Dört renkli kapak: 75 bin TL
İç sayfalar renkli: 60 bin TL
Kapa içleri: 50 bin TL
Öteki Sayfalar: 40 bin TL
Sütun santimi: 800 TL

ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi:
Yıllık 1.500 TL, Altı aylık 750 TL
Üç aylık 375 TL.
Yurtdışı:

Almanya	104 DM
Avusturya	770 Avusturya Şilini
Danimarka	350 Danimarka Kronu
Finlandiya	275 Fin Markkası
Fransa	245 Fransa Frankı
Hollanda	120 Hollanda Florini
İngiltere	25 Sterlin
İsveç	250 İsveç Kronu
İsviçre	100 İsviçre Frankı
Irak	30 Irak Dinarı
Norveç	310 Norveç Kronu
S.Arabistan	194 Riyal
Yugoslavya	2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya	70 ABD Doları

● Abone bedelinin PTT ya da Ziraat Bankası Gaziosmanpaşa Ankara Şubesi 1200 numaralı hesabımıza yatırılması yoluyla gönderilmesi halinde, abone fişi ile birlikte banka dekontunun veya PTT makbuzunun "PK: 75 Küçükesat/ANKARA adresine yollanmasını rica ederiz.

PİKAJ—MONTAJ:
ARAYIŞ Teknik Servisi
DİZGİ: ÇİZGİ Reklam Tel: 18 60 97

BASILDIĞI YER: EM—AŞ

SAYI: 48
18 OCAK 1982
FİYAT: 30 TL.

YAZI İŞLERİ'NDEN

ÖZÜR VE TEŞEKKÜR

ARAYIŞ

ARAYIŞ'ın yayın yaşamına başladığı günden bu yana, sizlerle dertleştiği söyleştiği, zaman zaman da yapacağı atılım ya da değişiklikleri sizlere duyurduğu bir köşe oldu YAZI İŞLERİNDEN...

Ne var ki, bu kez, sizlere önceden duyuramadan kapağımızı değiştirmek zorunda kaldık. Sizlere haber vermedik, çünkü beğeninizi kazanmış olan ARAYIŞ'ın kapağını sürdürebilmek için haftalardır bir çözüm arayışı içindeydik. Ne yazık ki, güçlükler, biriken olanaksızlıklar ve sorunlar, çok yönlü baskılar bu hafta aşılamayacak boyutlara ulaştı. O nedenle de, eski kendinden kapaklı ARAYIŞ şekline dönmek zorunda kalırken sizlere önceden bilgi veremedik.

Sizler, sorunlarımızı, yaşam kavgamızı hangi zorluklar içinde sürdürdüğümüzü biliyorsunuz. Bu nedenle de bizleri bağışlayacağınıza inanıyor, içtenlikle özür diliyoruz sizlerden.

ARAYIŞ, bütünleştiği okurlarıyla birlikte her güçlüğü aşabileceği inancındadır. ARAYIŞ, okurlarının desteği sürdüğü sürece her engeli aşacak, ARAYIŞ çalışanları dergiyi sizlere zamanında yetiştirebilmek için her güçlüğe göğüs gerecek, derginiz işlevini sürdürecektir.

* * *
*

ARAYIŞ'ın 48. sayısı satışa çıktığı gün, çeşitli güçlük ve engellere karşın dergimizin sizlere ulaşmasında her türlü özverili çalışmasını esirgemeyen Yazı İşleri Müdürümüz Nahit DURU hapishanedeki 13. gününü doldurmuş oluyor. DURU'nun mahkumiyetine ilişkin olarak Uluslararası Basın Enstitüsü Müdürü Peter GALLİMER'in Başbakan Bülend ULUSU'ya yazılı başvuruda bulunduğunu öğrendik. BBC Türkçe Servisinin 8 Ocak 1982 günü saat 23.00 haber bülteninde yayınladığı GALLİMER'in mesajında, "DURU'nun mahkumiyetinin uluslararası basın camiasında üzüntü yarattığı, bu nedenle serbest bırakılmasını ve görevini yapmasının sağlanmasını dilediği" duyuruldu.

DURU'nun mahkumiyetine ilişkin olarak, yurt içinden ve yurt dışından mektup, telgraf ve telefon ile duygularını belirten okurlarımıza teşekkürlerimizi iletirken, yeni ARAYIŞ'larda buluşabilmek umuduyla esenlik ve mutluluklar diliyoruz.

Saygılarımızla.

DERGİNİN İÇİNDEN

HAFTANIN YAZISI
52 Numaralı Konsey Kararı'nın düşündürdükleri . . . 4

OLAYLARIN YORUMU
Vakıf Milli Eğitimi Unutturuyor . . . 7
CIA'nın Türkiye'ye uzanan eli . . . 8
Avrupa Konseyi'nin karar öncesi görüşmeleri . . . 9

ÇEVRE SORUNLARI
Hava Kirliliği ve temiz enerji sorunu . . . 12

DAVALAR
Bülent Ecevit beraat etti . . . 15
DİSK Davası . . . 16
İşkenceci Komiser Bulunamıyor . . . 17

HUKUK
Tutuklular, hükümlüler cezaevinden çıkarılır mı? . . . 18

EKONOMİ
Belki yonca biter de . . . 19

GAZİPAŞA'DAN
Bu Ankara mı Türkiye'nin kalbi? . . . 20

NATO
İçişleri ve dış görüntü hakkında . . . 22

SAĞLIK
Genel Sağlık Politikası . . . 23

ULUSLARARASI İLİŞKİLER
1981'de Türkiye ve Dış dünya . . . 24

GENÇLİK
Leyla Halit'in çocuklarıyla . . . 26

SPOR
Amatörler büyüyorlar . . . 27

YAZIN
Yalınlık ve açıklık . . . 28

KÜLTÜR
1'nci Uluslararası Noel Baba Festivali . . . 29

SÖYLEŞİ
Hale Sontaş ile Söyleşi . . . 31

Haftanın yazısı

52 NUMARALI KONSEY KARARININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

ARAYIŞ

Avrupa Konseyi Heyeti üyeleri eski Başbakan ve Cumhuriyet Halk Partisi eski Başkanı Bülent Ecevit'le görüşmeden yurtlarına döndüler. Konsey üyeleri Türkiye'de bulundukları sırada bir çok eski parlamenter ve bu arada, feshedilmiş bulunan Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'le de Anadolu Kulübünde bir görüşme yapmalarına karşın, Bülent Ecevit'le böyle bir olanağı bulamamasının nedeni CHP eski Genel Başkanının hapiste olması.

Cumhuriyet Halk Partisi eski Genel Başkanı Bülent Ecevit Milli Güvenlik Konseyi'nın 52 numaralı kararına aykırı davranışta bulunmaktan hapiste. Bilindiği gibi Bülent Ecevit, siyasi partilerin kapatılıp, mallarının hazineye devredilmesinden sonra TRT Genel Müdürlüğüne bir yazı göndererek partisi hakkında iddialarla ilgili olarak cevap hakkı istemiş ve bu mektubu bazı yabancı gazete ve basın kuruluşları tarafından da aktarılmıştı.

Bülent Ecevit bu girişimden dolayı 3 ay için hapse girerken 52 numaralı Konsey kararına muhalefetten dolayı ceza yiyen ilk politikacıydı. Bu arada yine aynı karara muhalefetten dolayı hakkında dava açılıp hapse giren ilk gazeteci de ARAYIŞ Dergisi Yazı İşleri Müdürü Nahit Duru oldu.

*
* * *

Demokrasiye dönüş *"takviminin"* açıklandığı şu günlerde 52 numaralı Milli Güvenlik Konseyi kararı üzerinde yeniden düşünmenin zamanı gelmiş gibi görünüyor. Çünkü açıklanan takvimin "esprisi" ile 52 numaralı Konsey kararı arasında bir çelişki bulunduğu gözlenmektedir. Nitekim Avrupa Konseyi heyetinde yer alan bazı parlamenterler de özel konuşmalarında bu durumu anlamakta zorluk çektiklerini belirtmişlerdir.

Bilindiği gibi bu karar, *"11 Eylül 1980 tarihinde Parlamento üyesi bulunan Siyasi Parti mensuplarıyla her kademede siyasi parti yöneticisi ve mensuplarının Türkiye'nin geçmiş ve gelecek siyasi ve hukuki yapısıyla ilgili olarak, kendi anlayışları doğrultusunda sözlü veya yazılı beyanda bulunmaları veya makale yazmaları ve bu amaçla toplantı yapmaları"* yasakla maktadır.

Bu maddenin, demokrasiye geçiş için verilen *"takvimin"* esprisiyle çelişkili olduğu açık biçimde görülmektedir. Çünkü bir yandan Anayasa Komisyonunun en yetkili ağızlarından, yeni anayasanın geniş bir tartışma platformunda hazırlanacağı duyurulurken, bu karar ile siyaset ve hukuk uygulamaları konusunda deneyimi ve bilgisi olan en azından bir milyon kişiye bu tartışmanın kapıları kapatılmaktadır, içinde bulunduğumuz şu günlerde. Türkiye'nin, böylesine büyük bir *insan savurganlığına"* tahammülü var mıdır?

*
***

Öte yandan Siyasi partilerin kapatılması ve mallarının hazineye devredilmesinden sonra bu kararın yeniden gözden geçirilmesi gerektiği çok kişinin kafasını kurcalayan bir sorudur.. Çünkü teorik olarak yurttaşlar bugün artık hiçbir siyasi partiye üye değildirler. Çünkü ortada resmi olarak bir siyası parti yoktur. Durum böyleyken ve belli bir tüzük ve program çerçevesinde toplanmış insanlar en azından ortada teorik olarak yokken, 52 numaralı Konsey kararında gerekçe olarak gösterilen *tartışma* ve *"sürtüşmelerden"* söz edilebilir mi? Dolayısıyla 52 numaralı Konsey kararının bir ve ikinci maddelerinin *"varoluş nedeni"* ortadan kalkmıştır denilemez mi?

Kararın öteki maddeleri de iyi bir biçimde gözden geçirildiğinde, bunların bazılarının zaten varolan öteki yasalarla sağlandığı, bir kısmının ise kararın kendisinin de kabul ettiği bazı durumlarla çelişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Dördüncü madde ise kamu davası açılmadan önce haklarında soruşturma ve kovuşturma yapılan kişi ve kuruluşlarla ilgilidir. Madde, bu durumdaki siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşları, dernek ve siyasi kişilerle ilgili olarak kamuoyunu yanıltıcı, ilgilileri etkileyici yazı yazmak, sözlü veya yazılı beyanda bulunmak, yorumlar yapmayı yasaklamaktadır. Ceza Yargılama Yöntemi Yasasına göre hazırlık soruşturması ve ilk soruşturma gizlidir. Bu nedenle oralardan bilgi alınamaz. Ancak kamu davası açıldıktan sonra yapılan duruşmalar açıktır. Kamuoyunu yanıltıcı, ilgilileri etkileyici biçimde sözlü ve yazılı beyanda bulunmak ise zaten çeşitli yasal önlemlere bağlanmış durumdadır.

52 numaralı Milli Güvenlik Konseyi kararının beşinci yasağı olan *"Mahkumiyet veya beraat kararları kesinleşinceye kadar, ilgilileri suçlayıcı veya savunucu herhangi bir yorum veya yayında"* bulunulamayacağı da yukarıdaki gibi zaten yasal düzenlemelerde yer alan bir önlemdir. Bu kural 1961 Anayasasının 132. maddesinde yer almaktadır. Bunun yaptırımı da memurlar için Türk Ceza Yasasının 230-240 ve

daha sonraki maddelerinde memur olmayan kişiler için de yine aynı Yasanın 232'nci maddesinde gösterilmektedir. Dolayısıyla 52 numaralı karar bu konularda zaten çeşitli yasal düzenlemelerde yer alan maddeleri bir kez daha hatırlatmaktadır.

Ancak bu kararın son paragrafında yer alan maddenin durumu aynı değildir. Burada söz konusu olan bir yasak değil, sayılan yasaklara uyulmaması durumunda uygulanacak yasal işlemlerle ilgilidir. Buna göre, sözkonusu edilen yasaklara uymayanlar için 1402 sayılı sıkıyönetim yasasının 16. maddesine göre yasal işlem yapılacaktır.

Dünyanın her yerinde ve hele demokratik hukuk devletlerinde cezalar yasa ile belirlenir. Yasasız ceza olmaz ilkesini bizim 1961 Anayasamız benimsemiş ve kuralları arasında özel yer vermişti. Nitekim 334 sayılı Anayasının 33. maddesinde açıkça cezalar ve ceza önlemleri ancak yasa ile konulur demiş idi. Bu ilkeye ve Anayasın bu maddesine göre işlendiği zaman yürürlükte bulunan yasanın suç saymadığı bir eyleminden dolayı kimseye ceza verilemez kuralı T.Ceza Yasasının birinci maddesinde de yinelenmiştir.

*
* * *

52 numaralı Milli Güvenlik Konseyi kararının böyle bir anatomisi çıkarıldığında, bu kararın asıl amacının *"eski siyasilerin"* tartışma ve görüş açıklamalarının engellenmesi olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan bu yasaklar *"uygulama"* şablonunun altına konulduğunda toplumun belli kesimlerinde burukluklara yol açan bazı çatlakların gözle görülür hale geldiği gözlenmektedir.

örneğin 12 Eylül öncesinde Cumhurbaşkanınca atanarak Cumhuriyet Senatosu üyeliğine getirilmiş bir kimse, her konuda görüş açıklayabilmekte, buna karşılık seçimle işbaşına gelmiş olanlar bu hakkını kullanamamaktadır.

Milli Güvenlik Konseyi'nin 52 numaralı kararının eski parlamento üyelerinin hepsine aynı biçimde uygulandığı söylenebilir mi? Bu sorunun yanıtını biz değil, basın vermektedir. Çünkü 12 Eylül öncesinde parlamenterlik yapmış bir çok kimse Türkiye'nin geçmiş ve gelecekteki siyasi veya hukuki yapısı hakkında serbestçe görüşlerini açıklayabilmektedir. Hatta bazıları bu görüşlerini Devlet Başkanının ve Başbakanın huzurundaki resmi toplantılarda açıklama olanağına bile sahiptir.

Eski bir başbakanın hapse girmesini haber değerinde görmeyen TRT gerek Televizyonunda gerekse radyolarında bunları yayınlamaktadır.

Yalnızca büyük kuruluşların reklam ve aboneleri ile sürdürülmekte olan bir aylık dergide, eski sıyasılerden birinin yazdığı yazılar yukarda anlatılan durumun güzel bır örnegini oluşturmaktadır. Bir kısım eski politikacı yasal cevap hakkını kullanmakta bile tereddüt ederken, başka bazı eski politikacıların bu tür yazılarını sürdürebilmeleri açıklanması güç bir durum ortaya çıkarmıyor mu? Üstelik söz konusu dergi Başbakan Bülend Ulusu'yu yılın adamı seçmiştir. Sayın Başbakan da bu dergiye gönderdiği bir mektupta, *Şahsen derginizi ilgiyle izliyor ve titiz çalışmalarınız nedeniyle kutluyorum"* demesi bunların *"gözden kaçan uygulamalar"* olabileceği savını geçersiz kılmaktadır.

Kuşkusuz amacımız Türkiye'nin geleceği ile ilgili çok önemli konularda yazılar yazarak görüş ve düşüncelerini duyuran bu insanları kınamak değil. Tam karşıtı, doğru olan ve yapılması gereken budur. Üyesi bulunduğumuz bu toplumda, Anayasal çerçevenin çizilmesine katkıda bulunmak demokrasiye inanmış herkesin görevidir. Ancak böyle bir tartışmaya eşit biçimde katılabilmenin koşullarını yaratabilmek de yönetici durumda bulunan kimselere düşen daha büyük bir görev olmuyor mu?

Sonuç olarak demokrasiye dönüş için bir takvimin hazırlanıp duyurulduğu şu günlerde, teorik temellerini ve uygulamadaki geçerliğini en azından bazı kimseler için yitirmiş olan böyle bir kararın artık kaldırılması yalnız içte değil, dışta da çok kimseyi rahatlatacaktır.

Bu arada, Avrupa Konseyi heyeti üyelerinin kapatılmış bulunan CHP ve AP eski yöneticileri ile, CHP eski Genel Başkanı Bülent Ecevit'in eşi Rahşan Ecevit'le görüşmeleri siyaset sosyolojisinin bir başka gerçeğini de gözler önüne sermiştir. Her ülkenin kendi sosyolojik ve tarihsel gerçekleri belli bir siyasi yapı ortaya çıkarır. Dolayısıyla ülkenin yeni siyasal yapılarının da artık gelenekleşmiş ve yıkılması zor bu gerçekler üzerine kurulacağı tahmini güç bir şey değildir. Üstelik bu yapı ve geleneklerin öyle bir iki yılda köklü değişikliklere uğramasını beklemek hiç de gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Böyle bir beklenti, dıştan yönlendirilmek istenen değişmelerin gerçekleşememesi durumunda gereksiz hırçınlıklara yol açmaktan başka bir işe yaramayacaktır.

Bu dönemde en büyük beklenti, Türkiye'nin tarihsel ve sosyolojik gerçeklerine uygun olmayan bir siyasal yapı değil, demokrasinin temel kuralları üzerinde anlaşmayı sağlayabilecek bir yapı olmalıdır. Bu bakımdan Avrupa Konseyi Heyetinin Türkiye'de yaptığı ve yapamadığı görüşmeler üzerinde yeniden düşünmek ve 52 numaralı Milli Güvenlik Konseyi kararını bunun ışığında yeniden ele almak şimdilik en olumlu atılım olacaktır.

DÜNYA PETROL FİYATLARI GERİLİYOR

Türkiye'de petrol fiyatlarındaki artış sürerken dünyada ham petrol fiyatları geriliyor. Belli başlı petrol üreticisi ülkelerden biri olan Venezuela, geçtiğimiz günlerde, dışa sattığı petrolün fiyatında varil başına ortalama 58 cent indirim yaptı. !enezuela'nın peşinden, uluslararası petrol şirketlerinin daha ucuz petrol konusunda yaptıkları baskılara dayanamıyan Meksika, ağır ham petrolün fiyatlarında varil başına iki dolarlık bir indirim yaparak fiyatı 28,50 dolardan 26.50 dolara indirdi.

Öte yandan fiyat indirimi konusuna pek yatkın olmayan Cezayir'in de ürettiği petrolün varilinde 50 cent kadar indirim yaparak fiyatı 37,00 dolara düşüreceği bildiriliyor.

Ne var ki, petrol rafine eden şirketler, gerileyen dünya istemi karşısında bu indirimleri de yetersiz buluyorlar.

Dünya petrol istemi konusunda yapılan tahminler, toplam istemde önümüzdeki 12 gün içerisinde çok yavaş bir artış olabileceğini gösteriyor. O nedenle petrol fiyatlarında bir miktar daha gerileme olacağı ileri sürülüyor.

Gerçekten, duralayan, hatta gerileyen dünya petrol istemi karşısında petrol üreticisi ülkeler satış güçlükleri çekiyorlar. Eldeki veriler, Suudi Arabistan dışındaki Petrol Dışsatımcısı Ülkeler Örgütü üyesi ülkelerin petrol üretiminde 1981 yılında, 1980 yılına göre yüzde 26,3 oranında bir gerileme olduğunu ortaya koyuyor.

1981 yılında toplam OPEC üretimi ise, 1980 yılındaki günde 26,9 milyon varillik düzeyinden 22,4 milyon varile düşerek yüzde 16,9 oranında gerilemiş bulunuyor. Dört yıl önce OPEC'in petrol üretiminin günlük 31 milyon varil olduğu dikkate alınınca, petrol üreticisi ülkelerin artan fiyatlar nedeniyle son zamanlarda satış alanında oldukça zorlandıkları anlaşılıyor.

Ne yazık ki, dünya fiyatlarındaki bu gerilemeler, parası dolara karşı sürekli değer yitiren Türkiye gibi ülkelerde tüketicilere yansımıyor.

FREİDMANCI POLİTİKALAR VE İŞSİZLİK

FRİEDMANCI iktisat politikalarının *"Reaganonimc"* adı altında uygulanmakta olduğu ABD'de işsizlik son verilere göre, 1981 yılının Aralık ayında 9,3 milyona, yüzde olarak ifade etmek gerekirse, yüzde 9'a ulaşmış bulunuyor. Böylece ABD'de, 1980'in Aralık ayında 7,9 milyon dolayında olan işsiz sayısı "Reaganomics" sayesinde kısa sürede 1,6 milyon dolayında artmış bulunuyor. Tahminler, işsiz sayısının yıl sonunda yüzde 10'u geçeceğini gösteriyor. Büyük bir işçi Federasyonunun başkanı olan Lane Kirkland, *"Başkan Reagan'ın ekonomi politikaları nedeniyle ulus büyüyen bir ekonomik trajediye tanık olmaktadır."* diyor.

Friedmancı politikaların İngiltere'deki adı *"Thatcherism"* Bu politikalar sayesinde İngiltere de savaş sonrası döneminin en büyük işsizlik sorunu ile karşı karşıya bulunuyor. Söz konusu ülkede1980 Aralık ayında 2,2 milyon dolayında olan işsizlik sayısının 1981 Aralık ayında 3 milyon dolayına yükseldiği gözlemleniyor.

Friedmancı politikaların ABD'den ve İngiltere'den önce uygulamaya konulduğu Latin Amerika ülkeleri ise son otuz beş yılın en düşük ekonomik büyüme hızlarına tanık oldular.

Birleşmiş Milletler Latin Amerika Komisyonu Yürütme Sekreteri Enriqe Iglesias'ın geçtiğimiz günlerde Şili'nin Santiago kentinde yaptığı açıklamaya gore, Latın Amerika ülkeleri ile 1981 yılında büyüme hızı, son otuzbeş yılın en kötüsü oldu. Söz konusu ülkelerde kişi başına düşen ulusal gelir gerilerken, bölgenin dış borç toplamı son dört yılda dört kat arttı.

Iglesias'ın açıklamalarına göre bölgede ortalama büyüme hızı 1981 yılında yüzde 1,2 oranında gerçekleşti. Bu artış, nüfus artış hızının altında olduğu için kişi başına düşen gelir geriledi. Enflasyon oranı ise ortalama yüzde 60 dolayında seyretti.

Iglesias'ın verdiği bilgilerder Friedmancı politikaların bölgedeki ü kelerin ödemeler dengesi sorunların çözmediği, tam tersine ağırlaştırd →

ğı anlaşılıyor. Bölgenin ödemeler dengesi cari işlemler açığı 1980 yılında 27,7 milyar dolardan, 1981 yılında 33,7 milyar dolara yükseldi. O arada dış borç yükü daha da ağırlaştı. 1981 yılı sonunda 240 milyar dolara ulaştığı tahmin edilen bölgenin dış borç toplamı, dört yıl öncesine göre dört kat artmış bulunuyor.

Iglesias'a göre 1981 yılında kaydedilen tek olumlu gelişme dışsatım artışı. Bu da özellikle Meksika'nın dışsatımda yüzde 36 gibi yüksek bir artış sağlamış olmasından kaynaklanıyor.

Brezilya'da büyüme hızının yüzde 3 gerilediğini ve enflasyon hızının yüzde 120 dolayında olduğunu belirten İglesias, Arjantin'de de büyüme hızının yüzde 6, sınai üretimin yüzde 15 dolayında gerilediğini ve enflasyonun hızının yüzde 120 olduğunu bildiriyor.

Ve, ekonomik güçlüklerin 1982 yılında da süreceğini ekliyor Iglesias.

VAKIF MİLLİ EĞİTİMİ UNUTTURUYOR

TV son zamanlarda Milli Eğitim Vakfı'na oldukça geniş zaman ayırır oldu. Geçtiğimiz günlerde bu konuya ilişkin iki izlence yansıttı ekranlara.

İlk izlencede vakıf tanıtıldı. iki MEE görevlisine sorular soruldu. Onlar da vakfın amacını, işleyişini, kuruluşunu açıkladılar. O arada görevlilerden biri, *"Vakfın, Milli Eğitimin işleyişine karışmayacağı"* yolunda güvence verdi.

Hemen ekleyelim Vakıf Milli Eğitim İşlerine çoktan karışmaya başladı. Çünkü böyle bir güvence verilen görevli, hem Milli Eğitimin hem de Vakfın yetkilisiydi.

Yetkililerin açıklamasından anlaşıldığına göre vakıf; *Yurttaşların eğitim amaçlı yardımlarını, bağışlarını alarak yeterli düzeyde görülemeyen eğitim hizmetlerini gerçekleştirerek, eğitime katkıda bulunmuş"* olacak.

Bu tür işleyiş okul koruma derneklerini anımsatıyor; Her ders yılı başında yakınma konusu olan koruma derneklerini.. Vakıf onların yerini alıyor demek ki... Üstelik, bakanlık üst düzey yetkililerinin görev aldığı ve tüm eğitim kurumunu kapsayan bir kuruluş bu vakıf.

Milli Eğitim sorunları vakıf kurarak çözülemez. Olsa olsa yeni sorunlar yaratır.

***

İzlencelerden ikincisinde vakfa yardım konusu işleniyordu. Bir büyük ilimizde bu alanda yapılanlar görüntüleniyordu. Okul gösterisi sunulmuştu salondaki seyirciye ve ücretliydi.

Valilerin vakfa gelir sağlamak için okul gösterilerini amaçları dışında değerlendirmeleri yanlış bir örnek. kötü bir uygulamaydı.

EĞİTİMDEN KİM SORUMLU OLACAK?

Televizyonun bu uygulamayı izleyiciye aktarması ise bir başka yanlışlıktı.

Milli Eğitimin iller düzeyinde de çözülecek yığınla sorunu vardır. Yetkililer onlara eğilmelidirler.

***

Üstüne gidilmesi gereken binlerce sorunu vardır.

Öğretmen atamaları bunlardan yalnızca biridir.

Bir yandan eşlerin ayrı illere atanması, bir öğretmenin birden çok ile yollanmak istemesi... Öğretmen yığılması kimi okullarda. Ve gerekçesi belirtilmeyen *"rotasyon"* yani yer değiştirme.

Öte yandan atanmayı bekleyen binlerce öğretmenin çilesi.

Bu işi yapması gereken yetkili, gerekçe yaratarak iş görmekten kaçınıyor. Soruşturma bitmedi, diyebiliyor.

Ama işler görülsün diye Milli Eğitim Bakanlığının kapısı her öğleden sonra orada çalışanlar dışında herkese kapatılıyor.

***

Milli Eğitim işi öğretmen ataması değildir. Bu, o konunun yalnızca bir bölümüdür. İzlencelerin çağdaşlaşmasından tutun da ders kitaplarına değin uzanan yığın yığın sorun vardır eğitimde öğretimde.

Öyle anlaşılıyor ki, yetkililer Milli Eğitim sorunlarını vakfa çözdürecekler. Genel sekreteri, müsteşar yardımcısı ve valisiyle bu konuya eğilmeleri, vakıfla yakından ilgilenmeleri böyle yorumlanıyor.

Giderek vakfı Milli Eğitimi unutturacak.

CIA'NIN TÜRKİYE'YE UZANAN KOLU

GEÇTİĞİMİZ günlerde, İngiltere'de BBC'nin dışındaki ikinci büyük yayın örgütü olan Bağımsız Televizyon kanalı ITV'de Türkiye'yi çok yakından ilgilendiren bir haber programı yayınlandı. *"Dünyanın En Tehlikeli Adamı"* adıyla yayınlanan bu programda, CIA Ajanlarından Frank Terpil tanıtıldı ve bugüne dek yaptıkları anlatıldı. Terpil, bu programda, Türkiye'yi geçtiğimiz yıllarda kasıp kavuran ve 12 Eylül'e getiren terörle de ilgili önemli kanıtlar verdi.

Yıllarca silah, cephane, hatta zehir sağladığı *"müşterileri"* arasında *"Türkiye'deki bir sağcı örgütün de"* bulunduğunu gizlemeyen Terpil, böylece, 12 Eylül öncesinde Türkiye'deki terör odaklarının beslenme kaynaklarıyla ilgili çok önemli bir ipucunu da vermiş oluyor. Türkiye'deki bu terör örgütünün, içerde ve dışarda önemli *"faaliyetler"*de bulunarak Papa'yı da vuran Mehmet Ali Ağca'yı eğiten örgütün olduğunu da, yine bu CIA Ajanı yadsımayarak, açıklamış oluyor.

Terpil, uzun yıllar Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü CIA'da, *"Kirli İşler Tugayı"*nda çalıştığını, bu arada özellikle Orta Doğu'da *"faaliyet"* gösterdiğini açıklamıştır. Terpil, gerçi 1972'den beri CIA'da çalışmadığını söylemiştir ama, bu tarihten sonra gerçekleştirdiği *"işler"* ve "kaçak" olarak bu kadar uzun zamandır bu işleri başarıyla gerçekleştirebilmesi, Terpil'in CIA'nın maaş bordrosunda yer alan bir elemanı olmamasına karşın, bu örgütle yakın bağlarının sürdüğünü göstermektedir. Gerçekten, İdi Amin'e işkence aygıtları, İran Şahı'na ve onun baskı örgütü SAVAK'a 48 milyon dolarlık malzeme sağladığını belirten Terpil'in, bu işleri CIA adına yaptığı ve CIA eski başkanı Colby ile yakın bağları bulunduğu programı yapan Anthony Thomas tarafından belirtilmiştir.

CIA Ajanı, anılan programda, *"kendisi için müşterilerinin siyasal amaçlarının önemli olmadığını"* söylemiştir. Zaten, *"sağ"* ya da *"sol"* görünümlü terörün tetiği çeken parmağının siyasal bir ideolojisi olamaz. Asıl ideoloji ve çıkarlar, teröristin eline silahı tutuşturan kaynakta aranmalıdır. İngiliz Televizyon Habercisi Anthony Thomas'ın gerçekleştirdiği program, dünyada terörün kimlerce yaratıldığını ve *"sağ"* ya da *"sol"* görünümlü de olsa, terörün kimlere hizmet ettiğini göstermiyor mu?.

KAHVE GELİYOR KAHVE

GEÇTİĞİMİZ günlerde açıklanan 1982 Yılı Dışalım rejimi çerçevesinde, özellikle dışarıya gidip gelemiyenlerle kaçak olarak bulma olanağından yoksun olanların bir süredir özlemini çektikleri kahvenin dıştan alımına karar verilmesi, yalnız içeride değil, dışarıda da önemli bir olay oldu.

Örneğin İngiltere'nin tanınmış gazetelerinden Financial Times, kahve dışalımı haberini 6 Ocak 1982 günlü sayısının birinci sayfasında *Türk kahvesi molası bitti"* başlığı altında vererek, *"Eğer Türkiye'nin ekonomik bunalımının ömrü kahve kaşağı ile ölçülüyor ise, bu bir sona ulaşmıştır"* diyor.

Yokluğu, ekonomik bunalımın simgesi haline gelmiş olan kahvenin ithaline karar verilmiş olması, öyle anlaşılıyor ki, içeride ve dışarıda ilgili çevrelerce ekonomik bunalımın, özellikle dış ödeme güçlüklerinin aşılmasında belli bir aşamaya varıldığı biçiminde yorumlanıyor.

Nitekim Kayseri'de Ticaret Odası'nın düzenlediği bir sohbet toplantısında Başbakan Yardımcısı Özal'ın *"Kahve bile ithal ettik. Demek ki, elimizde bol para var. Kahve ithal edebiliyoruz. Durumumuz iyi"* dediği bildiriliyor.

Özal'ın bir süredir döviz durumunun iyi olduğuna ilişkin savları ile kahve dışalımına ilişkin yukarıdaki sözleri birleştirilince, kahve dışalımı kararının iç yüzü de aydınlanmış oluyor. Buna göre, kahve, halk istediği, özlemini çektiği için değil, döviz durumunun iyi olduğunu kanıtlamış olmak için ithal ediliyor.

Yedi Sekiz Hasan Paşanın *"şu okullar olmasa maarif ne kolay yönetilir"* dediği gibi, Özal da *"şu halkın, elinde, cebinde parası ve dolayısıyla talebi olmasa ekonomi ne kadar kolay yönetilir"* düşüncesinden hareketle, değil yalnız halkın elinde, iş çevrelerinin kasasında bile para bırakmamıştır. O nedenle tüm mallara olan talep gibi dövize olan talep de adamakıllı gerilemiştir. Eğer bugün dışalım transferleri belli güçlüklerle karşılaşmadan yapılabiliyor ise, bu döviz bolluğundan değil, para darlığından talep yetersizliğindendir.

Talepteki daralma böyle sürerse, bir süre sonra Türkiye, her türlü malın vitrinlerde sergilendiği ve yoksul halkın bunları hayran hayran seyir ettiği bir açık hava müzesine dönecektir. Her şey bulunacak ama çoğunluk bunlara uzanamıyacaktır. O zaman herhalde geride ekonomi diye bir şey kalmadığından habersiz Özal, *"Çift fiyat uygulaması, kıtlıklar, yokluklar bitti, ekonomi düze çıktı"* diye bugün attığı nutukların daha sıkılarını atacaktır.

AVRUPA KONSEYİ'NİN KARAR ÖNCESİ GÖRÜŞMELERİ

Görüşmelerde ön e çıkan ve konuk heyet üyelerince açıklanan düşüncelerden bazıları şöyle;

"Takvimin açıklanması olumlu"

"Demokrasiye dönüleceğinden kuşku duyulmuyor. Ancak demokrasinin niteliği konusunda kafalarda soru işaretleri var"

"Halen yürürlükte bulunan 52 sayılı MGK bildirisi soru işaretlerine yol açıyor ve eski siyasilerin faaliyetlerinin yasaklanması eleştiriliyor"

"52 sayılı MGK bildirisine aykırılıktan açılan davalar ve verilen mahkumiyetler tartışılıyor"

"Yargılamalarda düşünce suçunun da yargılanıp yargılanmadığı soruluyor. Özellikle DİSK Davası ile teröre karışmamış partilerin, örgütlerin yargılanması kaygılara yol açıyor."

"İnsan hakları ve buna bağlı olarak işkencenin önlenmesi konusunda önlemler talep ediliyor."

Bunların yanısıra, *"Anayasanın nasıl hazırlanacağı, tartışmalara izin verilip verilmediği, Üniversite özerkliğinin bulunup bulunmadığı, işçi haklarının nasıl savunulduğu, örgütlenme özgürlüğü konusunda ne düşünüldüğü"* Türkiye'yi ziyaret eden Avrupa Konseyi üyelerinin en çok sorduğu ve sık sık dile getirdiği sorular, kuşkular, kaygılar...

Türkiye'deki gelişmeleri yerinde görmek ve demokrasiye dönüş süreci hakkında bilgi alabilmek amacıyla Ankara'ya gelen Avrupa Konseyi Danışma Meclisi Siyasi ve Hukuk İşleri Komisyonu üyeleri temaslarını tamamlayarak ülkelerine döndüler.

12 Eylül'den sonra Türkiye'yi dört kez görüşen Avrupa Konseyi Danışma Meclisi'nin 25 Ocak 1982'de yapacağı toplantı büyük önem taşıyor. Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nden çıkarılıp çıkarılmaması konusundaki kararın alınacağı bu toplantı öncesi yapılan ziyaretler yoğun görüşmelerle sonuçlandı. Gerek Heyet üyeleri gerekse ilgililer birçok konuda ayrıntılı açıklamalar, eleştiriler yaptılar önerilerde bulundular.

Avrupa Konseyi'nin 1980 sonbaharı, 1981 kış, ilkbahar ve sonbaharlarında yaptığı toplantılarda Türkiye konusunda ağır eleştiriler olmasına karşın *"demokrasiye dönüş konusunda güven taşındığı"* her toplantı sonrası dile getirildi. Genel olarak o toplantılarda dile getirilen *"52 sayılı MGK kararının yeniden gözden geçirilmesinin gerekliliği, işkence iddialarına yeterince karşı çıkılmadığı endişesi, 3 yıldan daha az cezaların temyiz hakkının olmaması, 12 Eylül'den önce hükümete ve bazı kuruluşların*

"EŞİMİ GÖRMEK İÇİN İZİN ALAMADILAR"

"Sayın Avrupa Konseyi Üyeleri eşimi görmek, onunla görüşmek için izin alamadılar. O'nun yerine beni görmeye geldiler. Kendilerine evimize hoş geldiniz diyorum."

Rahşan Ecevit kendisiyle görüşmeye gelen Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyelerinin ziyaretini Oran Sitesi'ndeki evlerinde basın mensuplarına bu sözlerle açıkladı.

Konuklarını kapıda karşılayan Rahşan Ecevit foto muhabirlerinin isteği üzerine heyet üyelerinin tam ortasında yerini aldı. Fotoğraflar çekilirken Danimarkalı Sosyalist Üye Budtsz parti başkanı ve Danimarka Başbakanı'nın Sayın Ecevit'e verilmek üzere gönderdiği mesajı kısa bir konuşma ile Rahşan Ecevit'e verdi.

Rahşan Ecevit'in teşekkür konuşmasından sonra Siyasi Komisyon Başkanı İngiliz İşçi Partisi Milletvekili Tom Urwin şunları söyledi:

"Ben ve arkadaşlarım Sayın Rahşan Ecevit'i ziyaret etmekten büyük mutluluk duyuyoruz. Bülent Ecevit'i göremediğimizden dolayı üzüntülerimizi ifade etmek isteriz. Ancak eşinin aracılığıyla mevcut duruma ilişkin görüşlerini öğrenmekten memnunluk duyacağız." Urwin'in bu kısa açıklamasını Hukuk Komisyonu Başkanı İngiliz Muhafazakar Grieve''nin gazetecilere yaptığı şu açıklama izledi. *"Türkiye'ye gelmişken Rahşan Ecevit'i ziyaret etmekten daha doğal ne olabilir."*

Heyet üyelerinin Adalet Bakanı Cevdet Menteş ile yaptıkları görüşmenin uzaması nedeniyle programlandığı saatten daha geç yapılan bu görüşme yapılan kısa açıklamalardan sonra basın mensuplarına kapalı olarak devam etti.

DENİZCİER "DAHA ÖNCE NEREDEYDİNİZ"

Türk-İş yöneticileriyle de görüşen Avrupa Konseyi heyeti "İşçi haklarını nasıl koruyorsunuz" diye sordu. Ayrıca sendikal faaliyetler konusunda bilgi aldı. Denizciler üyelerin bu konudaki sorusunu şöyle yanıtladı; "Yüksek Hakem Kurulu'nun ücretleri tesbit etmesine karşıyız. Zaman zaman bu konuda hükümete uyarılarımız olmaktadır. Eskisi gibi toplu pazarlık yapabilmek için kanunlarımızın çıkmasını talep ettik. Hükümete devamlı bunları götürüyoruz. Biz bugün ayakta isek, sendikacılığın Türkiye'de kapalı olmadığı ortadadır. Türkiye'de 12 Eylül'den önce günde 25 kişi ölüyordu. Ölüme hepimiz karşıyız. Günde 25 kişinin öldüğü ülke yönetime asker el koymuştur. Halihazırda bir takım yerlerde terörler devam ediyor silahlar bulunuyor.

Günde 25 kişinin öldüğü ülkede, Avrupa Parlamentosunun hiç olmazsa Avrupa sendikacı dostlarımızın o tarihlerde Türkiye'deki bu olaylarla yakından ilgilenmelerini isterdik."

BABAN'A GÖRE NİYETLERİ "ŞEFAAT"

AVRUPA Konseyi'nden kalabalık bir heyet, Türkiye'nin demokrasiye dönüş azminin ciddi mi yoksa gayrı ciddi mi olduğunu, eğer ciddi ise, bu işin ne zaman gerçekleşeceğini öğrenmek üzere memleketimize geldi" diyen Cihad Baban Son Havadis Gazetesi'ndeki yazısının son bölümünde şu görüşlere yer veriyor. "Avrupa Konseyi üyeleri Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nden çıkarılıp çıkarılmamasını yani Türkiye'nin demokrasiye ne zaman döneceğini saptarken kendi arzularına göre, acaba DİSK'e veya tanıdığımız birkaç kişiye şefaat edebilir miyiz? . diye düşünüyorlar. Bizim amacımız ise, Avrupa Konseyi'nin bu muhterem ve akıllı üyelerine, Türkiye'nin onlar istese de istemese de, demokrasiye ulaşacağına ve Türkiye'de rejimi ne olursa olsun, Türkiye'siz bir Avrupa'nın ayakları üzerinde duramayacağını anlatmaktadır.

uygulamalarına karşı yöneltilmiş eleştirilerin yargı konusu yapılması ve devam eden davaların yalnızca terörü yargıladığı konusunun inandırıcı olmadığı" gibi temel sayılabilecek görüşler bu görüşmelerde de yinelendi.

Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeleri başta Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren olmak üzere çok sayıda üst düzey yöneticisi ile görüştüler.

Eski Başbakanlardan Bülent Ecevit ile yapmak istedikleri görüşmeye ise izin verilmediği kendilerine bildirildi. Resmi yetkililerin yanısıra konuk heyet eski siyasilerle, Baro yöneticileri, ışçi kuruluşları temsilcileri, DİSK' in avukatları, Üniversite mensupları ile de görüştü. Bu toplantılar sonrası herkesin üzerinde birleşmiş göründüğü bir noktayı üyelerden biri şöyle dile getirdi. *"Türkiye'nin konseyden çıkarılmasını önlemek çok önemlidir. Ancak bu nasıl yapılabilir. Sorun da bu noktada doğuyor."* Konuya ilişkin olarak bir başka üye ise şunları söyledi. *"Türkiye'nin konseyden çıkarılmasının ne gibi sonuçlara yol açacağını biliyoruz. Ancak Konseyin statüsü ortadadır. Bu nedenle yapabileceklerimizin bir sınırı vardır. Kimse Türkiye'nin kopmasını istemiyor ancak ne yazık ki gelişmeler irademizi aşarak bizi de istemediğimiz bir sonuca doğru sürüklüyor."*

Türkiye'de yaptıkları görüşmelerden etkilendiklerini açıklayan üyelerin sayısı çoğunluktaydı. Ancak bazı üyelerin endişeleri ve kararsızlığı devam ediyordu. Elbette ki Türkiye'nin Konsey'den çıkarılmasını savunanlar da vardı. Bu üyelerden biri olan İspanyol Sosyalist Barnuevo düşüncelerini açıklarken kaygı duyduğu noktayı şöyle vurguladı. *"Benim ülkemde demokrasi tehlike altında. Benzer bir modelden sözediliyor. Türkiye emsal gösteriliyor. Bu yüzden lehte bir tavır almam mümkün değil."* Görüşünü böylesine açıklayan üyelerin yanısıra kararsızlığına kendisinin durumunu neden gösteren üyelere de rastlandı ve bu üyeler *"Eğer Türkiye'nin konseyde kalması için ısrar edersek kendi ülkemizde Askeri yönetim yanlısı olarak damgalanırız."* dediler.

Görüşmeler sonrası, *"Herkesin amacının sağlıklı demokrasiye geçmek olduğu"*nu vurgulayan Tom Urwin'in yanısıra Hukuk Komisyonu Başkanı Grieve de sorularına *"tatminkar yanıtlar aldıklarını"* söyledi. Feshedilen CHP ve AP'nin eski yöneticileriyle görüşen Heyetin *"meslektaşlarımız"* diye tanımladığı eski siyasilerden Mustafa Üstündağ, Gündüz Ökçün, Ziya

ÜYELER SORDU IRMAK YANITLADI

Avrupa Konseyi adına Türkiye'de incelemeler yapan parlamenterler Danışma Meclisi Başkanı Sadi Irmak ile de görüştü. Basın mensuplarının önünde üyelerin sorularını Irmak şöyle yanıtladı:

SORULAR VE YANITLAR

Lidbom (İsveç)— Danışma Meclisinin hazırlayacağı Anayasa taslağı nasıl olacak? Metin nelere dayandırılarak hazırlanacak? Referandum nasıl yapılacak? Halk bu metne (evet) veya (hayır) demekten başka bir seçimle karşı karşıya değil. Yoksa şimdiki mevcut otoriter durumu devam ettirecek bir başka taslak mı var?

Irmak: Tabii ki tek bir metin olacak, bir ikinci metin düşünülemez. Halk oylamasına sunulacak. Birçok ülkede de olduğu gibi ya evet, yada hayır diyecek. 50 milyonluk bir Türkiye'de herkesin isteğine göre bir başka taslak hazırlanacağı düşünülemez. Eğer taslağa hayır denilirse yenisi hazırlanacak.

Müller (İsviçre)— Küçük partilerin daha çok Türk demokrasisini yıkıma götürdüğü görülmüştür. Bu durumun yeniden ortaya çıkmaması için küçük partilerle ilgili Anayasa taslağında ne gibi önlemler düşünülmektedir?

Irmak: Bilindiği gibi bu küçük partiler demokratik ülkelerin orjinal bir hastalığıdır. Eski durumun ortaya çıkmaması için zor kullanılarak değil ama mantıki bir yoldan bu sorunun çözülmesine çalışılacaktır."

YERDEŞ' İN DERDİ "CANDAN VE İÇTEN HALVET"

Avrupa Konseyi Danışma Meclisi Üyelerinin Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu üyeleriyle görüşmesini "Aldıkaçtı sigaya çekildi" başlığı ile veren Son Havadis Gazetesi'nden Güngör Yerdeş'in yazasından bir bölüm şöyle:

"Dün Anayasa Komisyonu Başkanı Aldıkaçtı hayatının en büyük imtihanına girdi. Saatler 09.40'ı gösterirken, Avrupalı Heyet Aldıkaçtı'yı karşısına alarak terletmeye başladı. Kaça kadar? . İkibuçuk saatten fazla. Neler sordular? . İşte burasını bilemeyiz. Adamlar demiş ki: "Şu gazetecileri Allah aşkına sokmayın. Çünkü rahat soru soramıyoruz. "Hoş, onlar teklif etmeseydi, biz içeri girebilecek miydik? . Avrupalı şunu arıyor:

—.. Evet, demokratik parlamenter düzene geçeceksiniz. İnandık. Fakat, nasıl bir model? . Kruvaze mi? . İki düğmeli ve tek yırtmaçlı mı? . Pantolon dublelimi, düz mü? Ne renk bir kravat takacaksınız? .

Aslında bunları biz de soruyoruz Aramızdaki fark şudur: Aldıkaçtı hoca kapıları kapatıp, onlarla konuşuyor da bizimle aynı şekilde değil. Şöyle, candan ve içten bir de bizimle halvet olsa..

Başkanlık sistemi mi? . 1924 Anayasasına dönüş mü? . 61 modelinin revizyonu mu? . Yahut bambaşka bir pencereden etrafı seyre mi başlayacağız? . Aldıkaçtı'nın bunu öncelikle bizlere, Türk vatandaşlarına açıklaması gerekir. Çünkü bu Anayasayı tatbik edecek olanlar, bir elleri yağda, ötekileri balda şu şaşkın Avrupalılar değil, biziz.

TÜRKMEN "YARDIMLAR İÇİN DEĞİL DEMOKRASİYE İNANDIĞIMIZ İÇİN"

Avrupa Konseyi heyeti üyeleri, görüşme sırasında Dışişleri Bakanı Türkmen'e kurulacak demokratik rejimin niteliği ve Türkiye'nin Avrupa Konseyi ile ilişkileri konusunda da soru yönelttiler. Dışişleri Bakanı Türkmen bu sorular üzerine, Türkiye'de kurulacak rejimin çoğulcu parlamenter demokrasi olduğunu ve bu amaçla çalışmaların sürdürüldüğünü kaydederek şunları söyledi:

"Türkiye, Avrupa Konseyi ile ilişkilerine büyük önem vermektedir ve bu ilişkilerin devam etmesini istemektedir. Ancak, bu önemi yanlış anlamamak gerekir. Bizi bu ilişkiyi sürdürmeye iten husus, Avrupa ülkeleri tarafından Türkiye'ye yapılan yardımlar ve benzeri konular değildir. Biz demokrasiye inandığımız için, demokratik rejimi onun esaslarını benimseyen Avrupa Konseyi ile aynı noktadan hareket ettiğimiz için ilişkileri sürdürmek arzusundayız."

Müezzinoğlu, Hikmet Çetin, Erol Tuncer, Metin Somuncu, Muammer Aksoy konuk heyet ile görüşen CHP'liler grubunu oluşturuyordu. CHP'liler heyet üyelerini Mustafa Üstündağ'ın evinde kabul etmişlerdi. AP'liler ise Anadolu Kulübünde Süleyman Demirel, İhsan Sabri Çağlayangil, Saadettin Bilgiç, Nahit Menteşe, Nuri Bayar ve Necmettin Cevheri'den oluşan bir heyetle konukları karşıladılar ve görüştüler.

Avrupa Konseyi Danışma M edisi üyelerinin Türkıye'deki görüşmeler konusunda bir program yayınlayan Alman Televizyonu' nda *"Demokrasiye dönüş takviminin yerinde bulunduğu ve bu nedenle Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nden çıkarılmasının sözkonusu olmadığı vurgulandı"* Yurt dışında da büyük ilgiyle izlenen bu ziyaret gazetelerimizde de önemli yer tuttu. Konuya ilişkin yorumlardan bazılarını özetle bilgilerinize sunuyoruz.

ACABA MI?

Tenkit fikrine sahip addedilen Avrupalı'nın kafasındaki paslanmış çivileri söküp alabilmek ve kendilerinin "asırlık şartlanmışlıklarını" bozup düzeltmek çok zor" diyen Tercüman Gazetesi yazarlarından Mukbil Özyörük "Batılı müfettiş" adını verdiği Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyelerinin Türkiye'deki incelemelerinde kendisiyle görüşmemelerinden veya bu ziyaret konusunda görüş almamış olmaktan mutlu! olduğunu söylüyor. Doçent Özyörük'ün bu konudaki yazısının son bölümü şöyle:

AVRUPA KONSEYİ ÜYELERİ...

Batıya saygım, ilmi "kaynaklardan" öteye geçmedi. Herhangi bir "aydan batılıya" ise, peşin-hükümle hayranlığım "sıfır" ...Profesörmüş, yazarmış, konferansçıymış, şöhretli hukukçuymuş, tanınmış siyasiymiş.. Evvela hiç değilse bir bahane uydurup çatışmadan ve aynı kantara binip tartılmadan, ona, alelade bir insan olmasından öteye hiçbir özel saygı göstermemişimdir ve göstermem.. Gerek mesleki toplantılarda ve iş temaslarımda gerek debdebe ile masanın üzerine konulan bir Batılı kitabına karşı, tutumum budur. Bu nefis güvenini çok şükür kazandığımdan beri de, bu yönden mutluyum ve şimdi ikide bir halimizi ve siyasi istikbalimizi "tahkike gelen" şu Batılı müfettişlerle temas edip kendilerine meram anlatmak gibi bir görevim bulunmamasından dolayı bahtiyarım.

TOKER'DEN ESKİ MESLEKTAŞLARINA...

HALBUKİ çok içtenlike söylüyorum: Biz Avrupa Konseyi'ne muhtacız. Onun, demokrasiye geçiş sürecimizde, denetimini değil ama dikkatini bizim üzerimizden eksik etmemesini istiyoruz. Gene çok içtenlikle söylüyorum: Onun bu dikkatini yönetim, ne derse desin, ciddiyetle kaale almaktadır. Biz, demokrasinin taraftarları da ondan yararlanıyoruz. Ondan manevi destek buluyoruz. Ama Avrupa Konseyi, ancak üyesi Türkiye'nin işleri hakkında söz sahibidir. Bu sıfat muhafaza edilmelidir.

Fikrimizi söylemekte devam edelim, ancak bekleyelim, nasıl bir anayasa tararısı referanduma sunulacak. Niyet yargılamasına karkışmak neden? Biz Avrupa Konseyi'nden, "Sezar'ın karısı kadar şüpheden arınmış" olmasını istediğimiz referandumda da tanıklık bekleriz. Zaten böyle bir genel tasarı Siyasi Komisyon'un gündeminde değil midir? Ne kadar güzel bir başlangıç ve bir uygulama... Gelirler, görürler.

Ama Türk halkı adına Türk halkından başka söz hakkı sahibi yoktur. Olmayacaktır. Olamaz.

Bunlar benim, şu anda Türkiye'deki "eski meslekdaşlarım"a söylediğim ve söylemek istediğim hususlardır.

"GEZSİNLER-GÖRÜŞSÜNLER FAKAT GERÇEK ÖTESİ İNANÇLARA KAPILIP ŞAŞIRMASINLAR"

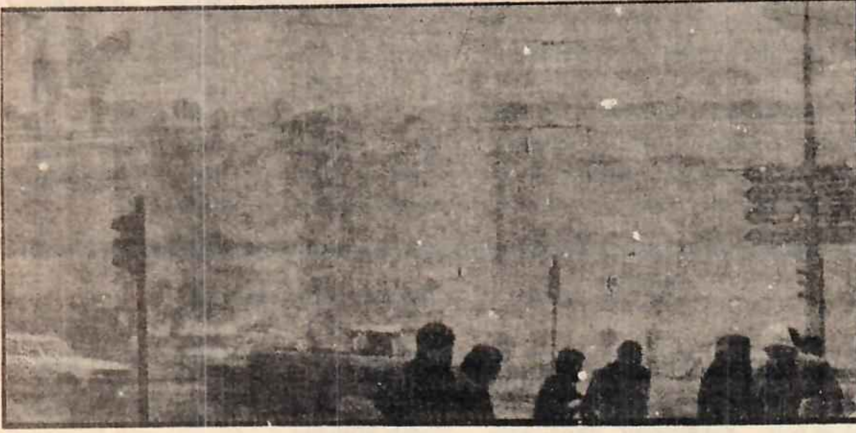
Milliyet Gazetesi'nde Mehmet Barlas "Tanzimattan beri süren Avrupalı olma çabamız 25 Ocak'da yapılacak olan Avrupa Asamblesi'ndeki oylamada bir ciddi sınav daha verecektir" diye başladığı yazısında "Bizim kamuoyu odaklarının çok geniş ölçüde benimsediği bir görüşe" değiniyor ve o görüşü şöyle ifade ediyor. "Avrupalılık bir kulübe üye olmak gibidir. Bu kulübün temel şartı demokrasidir. Eğer kulüp üyeliği sürdürülmek isteniyorsa söz konusu şart da kabul edilmelidir." Bu görüşe ilişkin olarak "Sorunun demagojik açmazlara sürüklenmeden ele alınmasını öneren Barlas "Avrupalı parlamenter gezsinler görüşsünler fakat gerçek ötesi inançlara kapılıp şaşırmasınlar.. Demokrasi ve genel seçimler bir kulüp üyeliği için değil, Türk halkı bunu arzuladığı için geliyor" diye yazısını noktalamış.

"DÜNYANIN KÜÇÜLDÜĞÜNDEN HABERDAR OLMAK"

Uluslararası ilişkilerde artık 'dünyanın küçüldüğünden haberdar" bir tutuma girmek gerektiğini vurgulayan Oktay Ekşi Avrupa Konseyi üyeleri ile "bizlerin istediği arasında fark olmadığını" vurguluyor. Ekşi'nin konuklara mesaj yazısından bir bölümü şöyle; Avrupa Konseyi üyelerinin "Evet ama Sayın Kenan Evren'in demokratik düzeni yeniden kurma amacıyla ilgili olarak açıkladığı takvim gerçekçi mi? " sorusu bizi kızdırmamalıdır. Keza bir konuk üyenin, "hem sendikaları yargılayın hem de demokratik sistemi yeniden kuracağız deyin... Ne biçim tutumdur bu? " sorusu da o üyenin bakış açısına çok uygun ve demokratik sistemin felsefesine paraleldir.

Ve bu sorular hem sorulacaktır hem de sorulmalıdır. Örneğin "yeni kurulacak sistemde komünist partilere de imkan verilecek mi? " sorusu da böyledir.

Biz cevap verelim.. Ama önce bir noktayı kendi kamuoyumuzu tanık göstererek konuklara açıklayalım: "Evet... Sayın Evren'in açıkladığı takvim son derece gerçekçidir. Bugünkü yönetim birinci günden bu saniyeye kadar kamuoyu karşısında o kadar dürüstçe konuşmuştur ki, bu takvimden kimsenin şüphesi yoktur, olmamıştır."

HAVA KİRLİLİĞİ VE TEMİZ ENERJİ SORUNU

Mustafa Özcan ÜLTANIR

● Sorunun yıllarca çözümlenmeden bekletilmesinden ve savsaklanmasından ötürü, başkentte hava kirliliğinin yaşamı sınırlandırırcasına yoğunluk kazanmış olması, ülkemiz genel enerji sorununun ve enerjide bozuk düzenin bir olgusudur.

● Ankara'da hava kirliliğinin giderilmesi için alınacak tüm teknik önlemlerin, ekonomik-sosyal ve yasal önlemlerle uyumlandırılmasına özen gösterilmelidir. Sorunun köklü çözümü için, "Ankara'nın Havasını Temizleme Planı" hazırlanmalı ve zaman yitirilmeksizin uygulamasına geçilmelidir.

Ankara'nın yaşamında önemli bir dönüm noktası, 11 Ocak 1982 günü görüldü. Bu dönüm noktası, ne Avrupa Konseyi heyetinin Ankara'yı ziyaretiyle, ne de demokrasiye dönüş aşamaları ve kurulması yasanlanan demokrasinin nitelikleriyle ilgiliydi. Enerjiye doymamış bir ülkede göstermelik kalan *"enerji tasarruf haftası"* nda, enerji sorununun yırtılamayan çözümsüzlüğüyle de ilişkisi yoktu. Kentin tarihine geçecek dönüm noktası, Ankara halkının yaşamını sınırlandıran hava kirliliği olgusu, ilk kez verilen kirlilik alarmı, halkın enflasyon ve işsizliğin yanısıra kirli havaya karşı da yaşam sürdürebilme savaşımıyla ilgiliydi.

İl Hıfzısıhha Kurulu, Ankara'nın havasındaki kirliliğin Dünya Sağlık Örgütü standardlarına göre, en üst düzeyi kat kat aştığını açıklıyordu. Havadaki kükürt dioksit oranı, kabul edilebilecek en üst sınırın beş kat üzerine çıkarken, duman miktarı da kabul edilebilecek sınırı ikibuçuk kat aşmıştı. Kalorifer ocaklarının ve sobaların söndürülmesi isteniyor, okullar kapatılıyor, özel arabaların trafiğe çıkışına plaka sınırlamaları getiriliyor, küçük çocukların ve yaşlı kimselerin sokağa çıkmamaları isteniyordu. Kentin üzerine sıfırın altındaki soğuktan başka, ölüm sisi çökmüş gibiydi.

KİRLİLİĞİN NEDENİ:

Sorunun yıllarca çözümlenmeden bekletilmesi ve savsaklanmasından ötürü, başkentteki hava kirliliğinin yaşamı sınırlandırırcasına yoğunluk kazanmış olması, ülkemiz genel enerji sorununun ve enerjide bozuk düzenin bir olgusudur. Ankara'daki hava kirliliğinin, doğal koşulların olumsuzluğundan, yanılgılı kentleşmeden, kent mimarisindeki aksaklıklardan ve yeşil alanların azlığından ötürü giderek büyümesine karşın, kirliliğin oluşum temelinde yakacak sorunu yatmaktadır. Kentte bol miktarda kullanılan kükürtü yüksek yalın linyitin yanısıra, yine kükürtü yüksek fuel oil kullanımının hava kirliliğini doğurduğu söylenebilir.

Hava kirliliğinin kaynağı, yakıtların yanması sonucu dışarı atılan baca ve egzos gazlarıdır. Yanma sonucu ortaya çıkan duman, is ve en önemlisi kükürt dioksit, karbondioksit gazları sağlık açısndan istenmeyen özelliktedirler. Kusurlu yanmada ortaya çıkan karbonmonoksit ise zehirli bir gazdır. Her türlü yanmanın ürünü karbondioksit, aşırı solunulduğunda baş dönmesi ve havadan ağır olduğunda da boğulmaya benzer etkiler yapabilmektedir. Kükürt dioksit ise keskin kokulu ve öksürtücü bir gazdır. Bu gazların hava nemiyle birleşerek oluşturdukları zayıf asitler de, solunum organlarına aşırı zarar vermektedirler. Salt havasız ortamda solunum yapmaksızın üç dakika yaşayabilen insanın, kirli havalı ortamda

NE

"Sis mi, duman mı?" dıye düşündüren bir hava. Hani kaplıca sularının bulunduğu yörelerde yerden kalkan bir duman vardır ya o gibi ama aşağıdan yukarı değil, gökten toprağa dağılan bir bunaltıcı bulut yayılmakta Ankara üzerine.

Radyo, televizyon aracılığıyla, Ankara Valiliği bir açıklama yapıyor ve *"Havadaki karbondioksit ve sülfirik asit miktarlarında artış olduğunu"* açıklıyor ve halktan bazı önlemler almasını istiyordu.

Bu konuda, Ankaralılara sorduğumuz soru ve aldığımız yanıtlar şöyle:

ARAYIŞ: *"Bu havadan etkilendiniz mi? Etkilendiyseniz neler hissettiniz? Sizce alınan önlemler yeterli midir?"*

FATİH KAYAOĞLU-(ÖĞRETMEN): *"Solunumda güçlük çekiyorum. Boğazım yanıyor, daha da kötüsü psikolojik olarak çok etkilendim.*

Alınan önlemleri yeterli bulmuyorum. Bu önlemlerin daha önce alınması gerektiği kanaatindeyim. Anımsayacağınız gibi yıllarca önce TMMOB bu konuda uyarılarda bulunmuştu. Yetkililerin o tarihlerde bunları dikkate almamaları, kaçınılmaz olarak bugünkü durumu doğurmuştur.

Alınması gerekli önlemler arasında, hava kirliliğinin yoğun olduğu bölgelerde merkezi ısıtmaya gidilmesi ve kömür de kalite kontrolünün olması gerektiği inancındayım."

yaşam süresinin kısıtlandığı kesinkes ortadadır.

Ankara'nın hava kirliliği daha 1970'li yılların başlarında kendisini olabildiğince göstermeye başlamıştı, ama tüm dünyada Çevre Sorunları Bakanlığı'nın kurulduğu bir dönem olmasına karşın 1978 yılına dek ülkemizde *"Çevre Müsteşarlığı"*'nın kurulmasına bile gidilmemişti.

1978 yılında yeni bir hükümetin programı parlamentoda okunurken, programın çevre sorunlarına ve Ankara'nın hava kirliliğine verdiği önem, sorunları savsaklayan çevrelerce demogoji ve eleştiri konusu yapılabiliyordu. Kaldı ki çevre sorunlarına önem verilmesini eleştirenler, yanlış enerji politikasıyla Ankara'yı hava kirliliğine iteleyenlerdi. 1978/1979 döneminde kurulmasına çalışılan Türkiye Enerji Enstitüsü'nün kurulma istemlerinden biri de, enerji ve çevre sorunlarıydı. Enstitü'nün yasa taslağında, Enerji-Çevre ve Toplum İlişkileri Dairesi'nin kurulması öngörülerek, tutarlı adım atılması yasanlanıyordu. Ne yazık ki Enstitü de, Daire de kurulamadı.

1979 yılında Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulamaya konuluyorsa da, yıl sonunda iktidar değişikliğiyle Friedman ekonomisi adına plansızlığa geçilmek istenince rafa kaldırılıyordu. Rafa kaldırılan planda ise, *"Ankara'da hava kirliliğine çözüm getirici projeler hazırlanarak, yapılabilirliği olanlar plan döneminde uygulamaya konulacaktır"* deniliyordu. 1982 yılıyla birlikte, sözde dördüncü plan döneminin dördüncü yılına adım atılıyorsa da, rafa kaldırmaya uygun biçimde, hava kirliliği için ele alınmış bir proje de görülmüyordu. Oysa, Ankara'nın hava kirliliğini gidermek için, ısıtmada kullanılabilecek temiz enerji olanakları vardı. Dumansız yakıt, gaz yakıtlar, alternatif enerji kaynakları, bölgesel ısıtma yöntemleri gibi.

Ankara'nın temiz yakıt gereksinimi için öncelikle uygulanması gereken önlem, linyit koku üretimidir. Kentin yıllık kömürgereksinimi iki milyon ton düzeyine yaklaşmıştır. Fuel Oil'in yerine de kömür kullanılmak istenirse, bu gereksinim iki kata çıkabilecektir. Bugün kullanılan kok, yalnızca taşkömüründen üretilmekte ve artan endüstriyel istem nedeniyle ısıtmaya verilen kok miktarı giderek azaltılmaktadır. Tüm ülkede 150 bin ton düzeyine düşürülmüş, yakacak kok üretiminin bütünü Ankara'ya ayrılsa da yetersizdir. Ayrıca, bugün için tonu 19 bin liraya satılan koku, halkın kullanması da olanaksızdır. Sorunun çözümü, dumansız yakıt da denilen linyit kokunda yatmaktadır.

Linyit koku üretmek için geliştirilmiş, ama kullanılmayan yerli teknolojimiz vardır. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü ile Üniversitelerimiz, bu konuda başarılı çalışmalar yapmışlardır. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu ise, yerli teknoloji oluşmasını engellemek istercesine, 1978 yılında Seyitömer Dumansız Yakıt Fabrikası'nı yabancı teknolojiye dayalı biçimde kurmaya girişmiştir. Yıllık kapasitesi 150 bin ton olacak biçimde kurulmuş fabrika, programa göre 1976 yılında üretime geçecekti. Fabrika tamamlanmış olsa da, 1982 yılında da üretim yapamamaktadır.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun raporlarına da geçtiği gibi fabrikanın kullanacağı kömür yatağının uygun seçilmeyişinin dışında, kullanılamayacak yanılgılı bir yabancı teknoloji getirilmiştir. Fabrika'nın ürettiği dumansız yakıt havada kendiliğinden oksitlenerek gizli biçimde yanmakta, ufalanarak parçalandığı için de taşınamamaktadır.

Bugün üretim yapamayan fabrika, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Genel Enerji Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda belirtiltiğine göre, 1976 birim fiyatlarıyla 141 milyon lirası dış para olmak üzere, toplam 220 milyon liraya mal olmuştur. Türkiye Kömür →

DEDİLER

İBRAHİM ASLAN-(ÖĞRENCİ): *"Evet. Bende göz yanması ve boğaz yanması gibi etkileri oldu bu kirli havanın. Ayrıca alınan önlemlerin yetersiz olduğu inancındayım. Bence geç kalınmıştır. Yine de özel arabaların işleyişine sınırlama getirerek, devlete ait kuruluşlarda ve çevredeki özel sanayi kuruluşlarında kaliteli yakıt kullanarak bir takım önlemler alınabilir."*

TEVFİK AKIN BİNGÖL - (EMEKLİ): *"Bende bu hava başağrısı yaptı. Sürekli öksürüyorum. Bütün ev öksürüyoruz. Devletimizi kimse dinlemiyor. Bütün uyarılara rağmen ara sokaklarda yağlı kömür yakılmasına devam ediliyor halkımız hiçbir uyarıya uymuyor. Merkezi ısıtma sistemi kurulmadıkça hiçbir önlem alınamaz. Herkes apartmanının bacasına hiç olmazsa filtre taktırsa belki biraz önlenmiş olur."*

DEMET YILDIRIM -(ÖĞRENCİ): *"Şüphesiz etkilendim. Şiddetli bir baş ağrısı ve boğazımda bir tıkanıklık hissediyorum. Nefes almakta güçlük çekiyorum.*

Bu konuda alınan önlemlerin geçici olduğunu ve yeterli olmadığını düşünüyorum."

GÜLER İLTER-(İŞÇİ): *"Soluk almakta güçlük çekiyorum. Önlemlerin yeterli olup olmadığını bilmem ama, Devlet Televizyonda evde amonyak dolaştırmamızı istedi. Ben amonyakın ne olduğunu bilmem, nereden bulunacağını da bugün arkadaşlara sordum. Onlar da bilmiyor. Nereden alabilirm acaba siz biliyormusunuz? "*

İşletmeleri Kurumu, teknolojik hataların giderilmesi amacıyla milyonlar yatırmayı sürdürmüşse de, bugüne dek piyasaya sürülecek dumansız yakıt üretimi gerçekleştirilememiştir. Kamuoyundan saklanılmak istenen bu başarısızlık, yabancı teknolojinin seçimindeki işbirlikçi tutumdan kaynaklanmış, yerli teknolojinin kullanılmasını engellemenin ötesinde, Ankara'da özlemle beklenen dumansız yakıt üretimini de sürüncemeye itelemiştir. Sorumluları hakkında da soruşturma bile açılmamıştır. Bugün milyarlık tesis, kül olan yatırım durumundadır.

Kurulmadan önce başarısızlığı beklenen Seyitömer dumansız yakıt projesi bir yana itelenmeli, ama dumansız yakıt üretimi tutarlı biçimde, yerli teknoloji ve yeni projelerle ele alınmalıdır. Türkiye'nin çeşitli yörelerinde koklaştırmaya uygun linyit yatakları vardır. Ankara için toplam bir milyon ton dumansız yakıt üretecek, dört-beş tesisin projelenmesi düşünülmelidir.

ÖTEKİ OLANAKLAR:

Ankara'da hava kirliliğinin azaltılması için yararlanılması gereken temiz enerji olanakları arasında, gaz yakıtlar da önemli yer kapsamaktadır. Dumansız yakıtın yanısıra, ısıtmada havagazı gibi yakıtın kullanımının özendirilmesi gerekir. Ancak, taşkömürü ve fuel oil'den havagazı üretimi yerine, linyitden elde olunacak sentetik doğal gaz projesi üzerinde durulmalıdır. Linyitden yapay gaz üretimi amacıyla, öncelikle Ankara'ya yakın olan Orta Anadolu Linyitleri'nden yararlanılması düşünülmelidir.

Ankara'nın ısıtılmasında alternatif enerji kaynaklarından da yararlanılmalıdır. Kentin çevresinde oluşturulacak yeni yerleşim ünitelerinde ve mimari açıdan uygun olan yerlerde, sınırlı da olsa ekonomik biçimde güneşle ısıtmaya girişilmelidir. Ayrıca, kentin çevresinde doğal sıcak su ve buhar biçiminde jeotermal enerji olanaklarının bulunması olasılığı gözönünde tutularak, jeotermal kaynakların aranması hızlandırılmalıdır. Kentin uygun yörelerinde, Avrupa'nın bazı büyük kentlerinde olduğu gibi ısı santrallarıyla merkezi ve bölgesel ısıtmaya da gidilmelidir. Yeni kurulan planlı yerleşim yerlerinden başlayarak, bölgesel ısıtma zorunlu koşul durumuna sokulmalıdır.

Modern yapısından gecekondusuna dek tüm Ankara için, sağlıklı ve ucuz, temiz ısıtma yöntemleri ve teknolojileri geliştirilmelidir. Kentte ısıtmanın düzenlenmesinin yanısıra, endüstrileşme kontrol altına alınmalı, kirliliğe neden olan işletmeler kent dışına çıkarılmalıdır. Ayrıca, trafik akışı düzenlenmeli, kentiçi ulaşımında elektrikli araçlardan olabildiğince yararlanılmalı, sağlıklı kitle taşımacılığı geliştirilmeli, kamyonların kente girişi için bile belirli saatler konulmalıdır. Kent mimarisindeki aksaklıklar giderilmeli, yeşil alanlar çoğaltılmalıdır. Ankara, yeşil halka içine alınmalı ve kent boydan boya yeşil kuşaklarla donatılmalıdır. Tüm teknik önlemlerin, ekonomik-sosyal ve yasal önlemlerle uyumlandırılmasına özen gösterilmelidir. Sorunun köklü çözümü için, ilgili kuruluşlarca zaman yitirilmeksizin *"Ankara Havasını Temizleme Planı"* hazırlanmalı ve uygulamaya konulmalıdır.

ENERJİ TASARRUFU ULUSAL BİR GÖREV

11-17 Ocak günleri arasındaki *"Enerji Tasarrufu Haftası"* dolayısı ile bir radyo-televizyon konuşması yapan Başbakan Ulusu, genel enerji gereksinmesinin yaklaşık yarısının dıştan sağlanan kaynaklardan karşılandığını ve bu amaçla ödenen dövizin ülke ekonomisi için ağır bir yük olduğunu belirttikten sonra *"Tutumlu bir toplum olan milletimizin enerji tasarrufunu milli bir görev olarak kabul edeceğine ve kısa zamanda başarılı sonuçlar sağlayacağımıza inanmaktayız."* dedi. Başbakan, ayrıca, 1982 yılı için yüzde on oranında bir enerji tasarrufunun hedef alındığını bildirdi.

Dünyada ham petrol fiyatlaı 1973 Aralık ayında varil başına 2 dolardan 1981 yılı sonunda varil başına 34 dolara tırmanırken, ülkemizin petrol faturası da buna koşut olarak 1973 yılında 221,6 milyon dolardan 1980 yılı sonunda 3,7 milyar dolara yükseldi.

1973 yılında dışsatımın yüzde 16,8'i ile tüm petrol faturası ödenebildiği halde, 1980 yılında dışsatım, yalnız petrol faturasını karşılayamaz oldu. 1981 yılının ilk dokuz aylık verilerine göre petrol dışalımı, dışsatımın yüzde 9,17'sini oluşturuyor.

Petrolün toplam dışalım içindeki payı da 1973 yılında yüzde ondan 1980 yılı sonunda yüzde 47,8'e yükseldi.

O arada döviz gelirleri, petrol faturası kadar hızlı artmadığı için, dış ödeme açıkları ve bu açıkları karşılamak için alınan dış borçlar da büyük boyutlara ulaştı, Türk ekonomisi derin bir bunalıma sürüklendi.

Böyle başdöndürücü bir hızla artan petrol fiyatları karşısında dünyada birçok ülke, petrol dışalımında tasarruf sağlayacak önlemler alma yolunu tuttu. Bu önlemlerin bir bölümü, enerji kullanımında tasarrufa özen gösterilmesiyle bir bölümü de dıştan alınan petrolün yerine yerli enerji kaynaklarının konulmasıyla ilgiliydi. Eldeki verilere göre örneğin sınaileşmiş ülkeler öylelikle 1980 yılında dıştan aldıkları petrolde yüzde 8 oranında bir tasarruf sağladılar. 1981 yılında da aynı oranda bir tasarrufun sağlandığından söz ediliyor.

Oysa ülkemizde bu iki alanda da anlamlı adımlar atıldığı söylenemez. Nitekim eldeki verilere göre, 1973 yılında 8,1 milyon ton olan akaryakıt dışalımı, 1980 yılı sonunda 15,4 milyon tona yükselerek 8 yıl içinde yüzde 90 oranında bir artış göstermiş bulunmaktadır. Döviz gelirlerindeki artış sınırlı olduğu için, petrol dışalımındaki artışın hızla sürmesi demek, kalkınmamız için en az petrol kadar gerekli öteki dışalım mallarından özveride bulunulması ve daha yüksek kalkınma hızlarından vazgeçilmesi demektir ve o nedenle, enerji alanındaki tasarruf ve yapı değişikliği ekonomimiz için yaşamsal bir önem taşımaktadır.

Bu anlayış içinde, vatandaş olarak enerji tasarrufuna özen göstermek Başbakanın ifade ettiği gibi gerçekten bir ulusal görevdir. Ama, enerjide yapı değişikliği sağlamak, bu amaçla dıştan alınan petrolün yerine kömür gibi, hidroelektrik enerjisi gibi, küçük sulardan, varolan doğal gazlardan, hatta güneş enerjisinden yararlanmak gibi yerli enerji kaynaklarını koymak da Hükümet için bir ulusal görev haline gelmiştir.

"ECEVİT TENKİT HAKKINI KULLANDI"

Baki ÖZİLHAN

Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nın 1.9.1981 gün ve 981/206 sayılı iddianamesi ile açılan dört ayrı dava 14.1. 1982 günü 4'ncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde Beraat kararı ile noktalandı.

"Dosya tetkik edildi. Başkaca inceleme yapılmasını gerektiren bir cihet kalmadığı sonucuna varılarak duruşmanın bittiğine karar verildi." diyen Yargıç Abdullah Çelebioğlu kararı tutanaklara şöyle geçirdi:

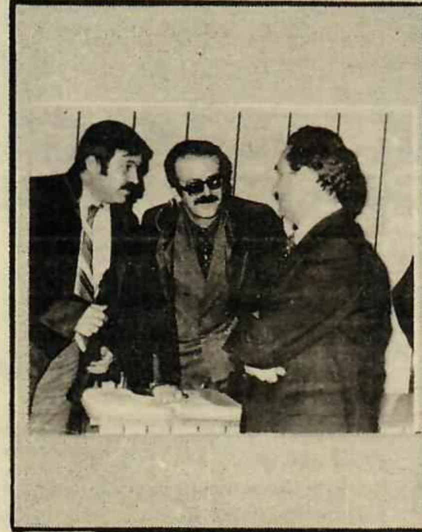
"1-Sağının 20.11.1975 - 12.2. 1976 ve 18.8.1976 tarihlerinde basına verdiği demeçlerle ilgili kamu davası süresinde açılmadığından 5680 sayılı kanunun 35'nci maddesinin birinci fıkrası mucibince bu bab'da açılmış bulunan üç davanın DÜŞÜRÜLMESİNE;

2-18.4.1976 tarihinde Tandoğan Meydanı'nda yapılan konuşmaya gelince; düzenlenen iddianame ile sanığın bu konuşmasında TCK'nun 159. maddesine muhalefet ettiği ve zamanın hükümetini tahkir ettiği hususlarına değinilmiş ise de, mevcut delillere ve ileri sürülen savunma ile heyetimizde hasıl olan kabule göre sanığın bu konuşmasındaki kastının hükümetin şahsiyeti maneviyesini tahkir gayesine matuf bulunmadığı, ancak kanunun bahşettiği hakkın tenkit mahiyetine tezahür ettiği ve 159'ncu maddeye göre suçun tekevvünü için lüzumlu olan özel kasıtlar tahkir ve tezyif unsurlarının mevcut olmadığı ve suçlara hayatiyet veren unsurunda, kasıt bulunmadığı muvacehesinde sanığın bu suçundan dolayı BERAATİNE..."

Eski Başbakanlardan Bülent Ecevit hakkında açılan dört ayrı dava ile TCK'nun 159'ncu maddesine muhalefetten 24 yıla kadar ağır hapis cezası istenmiş ve 26.11.1981 günü yapılan duruşmada *"Davanın önemine binaen"* erteleme kararı alınmış, 18.12.1981 tarihinde ki duruşmada ise *"Verilecek olan kararın ilerideki uygulamalara örnek olma olasılığının mevcut olması"* nedeniyle ayrıntılı inceleme yapılması gerektiği vurgulanmış, duruşma 14 Ocak 1982 tarihine bırakılmıştı.

14 Ocak 1982 günü, bulunduğu Ankara Merkez Cezaevi'nden alınan Bülent Ecevit, duruşma öncesi 4. Ağır Ceza Mehkemesi'nin yanında bulunan doktorluk odasına getirildi ve duruşma saatine kadar orada bekletildi. Yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı adliye binasında duruşma salonuna giden koridorlar tamamen boşaltıldıktan ve belirli sayıdaki dinleyicinin salona girmesine izin verildikten sonra başlayan duruşmada, iddia makamına söz verildi.

Ankara Savcı Yardımcısı Yaşar Hacıoğlu *"Tevsii tahkikat talebine gerek görmediklerine"* değindikten sonra esas hakkındaki mütalaasını yazılı olarak mahkeme heyetine sundu ve ancak sonuç bölümünü okuyacaklarını söyledi. Savcı Hacıoğlu özetle şunları söyledi: *"20.11.1975-12.2.1976-18.8. 1976 tarihlerinde yapılan açıklamalara ilişkin davaların yasal olarak hak düşürücü süre nedeniyle düşmüş sayılmasına. 18.4.1976 tarihinde Tandoğan Meydanında yapılan konuşma nedeniyle ise 159'ncu maddenin unsurlarının oluşup oluşmadığına bakmak gerekir. Bu suçun oluşması için gerekli özel kastın bulunup bulunmadığını sanığın kişiliği ile o günün koşullarına göre takdir etmek gerekeceğinden, iddia makamı olarak 159'ncu maddede tanımlanan suçun unsurlarının meydana gelmediği, suçun oluşmadığı görüş ve düşüncesindeyiz. Bu nedenlerle sanığın beraatini talep ediyoruz".*

Savcı Yaşar Hacıoğlu'ndan sonra söz verilen Bülent Ecevit'in avukatları da;

"Sayın İddia makamının okuduğu yazılı esas hakkındaki mütalaya aynen katılıyoruz" dediler ve Bülent Ecevit'in beraatini istediler.

Bunun üzerine Bülent Ecevit'e son savunması için söz verildi. *"Cumhuriyet Savcısı'nın ve avukatlarımın yaptıkları savunmaya katılıyorum"* diyen Ecevit, özetle şunları söyledi. *"1975'den itibaren muhalefet lideri olarak benim, hükümete yönelik konuşmalarımdan çoğu, kendi kendine Milliyetçi Cephe Hükümeti adını vermiş olan bir siyasal iktidar ortaklığının yapısından ve tutumundan duyduğum kaygıyı yansıtır. Bu kaygımın ne kadar yerinde olduğu, zaman içinde Ulusumuz açısından çok acı sonuçlarıyla ortaya çıkmıştır. Ben cephe kavramını her zaman reddettim. Ulusumuzun birliği devletimizin bütünlüğü açısından sakıncalı buldum. Kendim, partimle birlikte her türlü cephe çağrısını ve girişimini reddettiğim gibi başkalarına dabundan kaçınmalarını sürekli telkin ettim. Cephe kavramına dayalı hükümetler oluşturulmasındaki sakıncaları vurgularken de, bugün sayın İddia makamının da belirttiği gibi daha geçerli çözüm yollarını, uzlaşma ve işbirliği yollarını sürekli gösterdim."*

Savunmasında hükümet ve hükümetin manevi şahsiyeti konusundaki açıklamalarda da bulunan Ecevit sözlerini şöyle sürdürdü: *"Hükümetin manevi şahsiyeti herşeyden önce tüm milletin hükümeti olmasıyla korunur. Güçlendirilir. Oysa benim dava konusu olan demeçleri verdiğim, konuşmayı yaptığım sırada iş başında bulunan hükümet daha kurulurken kendi kendine milliyetçi cephe hükümeti adını vermekle hükümeti adeta milletin bir bölümünden soyutlamış oluyordu. Böylece hükümetin manevi şahsiyetini bizzat tahrip etmiş oluyordu. Bense buna karşı uyarılarda bulunurken hükümetin manevi şahsiyetini korumak için çırpınıyordum."*

Savunmasının son bölümünde eleştiri hakkını kullandığını açıklayan Bülent Ecevit konuşmasını şöyle tamamladı: *"Ben siyasal yaşamım boyunca demokratik eleştiri görevimi yerine getirdim. Ama hükümetin manevi şahsiyetine her zaman saygılı olmaya özen gösterdim. (...) Benim gözümde kurum olarak hükümet, devletin önemli bir unsurudur. Ve Hükümetin manevi şahsiyeti ile devletin saygınlığı biribirinden ayırd edilemez. Ben bu devlet ve hükümet anlayışımı devletimin ve partimin iki büyük kurucusundan tevarüs ettim. Onun için, benim hükümetin manevi şahsiyetine saygısızlığım hiçbir zaman sözkonusu olmamıştırve olamaz'*

Bülent Ecevit'in savunmasından sonra duruşmaya beş dakika ara veren Mahkeme Heyeti, daha sonra beraat kararını açıkladı.

Ecevit duruşma sonrası kısa bir süre doktorluk odasında bekletildi ve yeniden cezaevine götürüldü.

"YARGIÇ GÜVENER'İN REDDİ, SAVCI TAKKECİ'NİN ÇEKİLMESİ"

DİSK Davası'nda 6 Ocak 1982 günü tevkil edilmiş avukatlardan yalnızca Gülçin Çaylıgil vardı. Duruşma başladığında iddianamenin okunmasından önce savunmaya söz verilmesini istemiş ve savunma adına istemlerini içeren dilekçeleri okuyarak mahkeme heyetine sunmuştu. Duruşmaya öğleden sonra devam edilirken Avukat Çaylıgil rahatsız olduğunu ileri sürerek salondan ayrılmak istedi. Bunun üzerine duruşma yargıcı Av. Çaylıgil'i doktor muayenesine sevketti. Duruşma salonunda görevli doktor Gülçin Çaylıgil'in muayene ettikten sonra *"rahatsızlığı raporla kanıtlanan Çaylıgil"* solundan ayrıldı ve bu duruşmada toplu savunma yapacak DİSK Avukatlarından yoksun olarak yapıldı.

Devrimci İşçi Sendikaları Davası'nda mahkeme heyetine dört dilekçe veren savunma avukatları iddianamenin okunmasından önce kendilerine söz verilmesini istemişlerdi. Bu istemi takiben yapılan duruşmaya DİSK avukatları adına Türkiye Barolar Birliği Başkan yardımcısı Avukat Çaylıgil katıldı ve 4 ayrı dilekçe vererek şunları söyledi:

O "Mahkemece daha önce verilmiş olan çıkarma cezaları geçersiz sayılmalıdır."

O "İddianamenin okunmasına usulsüz geçilmiştir."

O "Duruşma Yargıcı Çetin Güvener'i reddediyor ve Askeri Savcı Süleyman Takkeci'nin çekilmesini talep ediyoruz."

Avukat Çaylıgil sırasıyla istemlerini şöyle açıkladı:

"Özellikle savunmayı ilgilendiren bir kararın tavzihini istemek, yahut o karardan dönülmesini istemek, savunma için yasal bir haktır. Bu hakkı dile getirmekle yahut bu hakkı dile getirmek için söz istemekle duruşmanın inzibatı bozulmaz. Bir avukatın böyle bir konuda söz istemesi, önerisini dile getirmesi hakkın icrası sayılır. Onun sözünü kesmek bile savunma hakkıyla bağdaştırılamazken, bir de duruşmadan çıkarmak, doğrudan doğruya savunmayı susturmak olur. Savunmayı susturmak ise, kollektif bir faaliyet olan yargılama faaliyeti içinden savunmayı çıkarmak olur. Bu durum kesinlikle yargılamanın selametini yaralar. Onun için 24.12.81 ve 30.12.81 günlü oturumlarda, sırf söz istedi diye üç müdafiin duruşmadan çıkarılması haksız olmuştur. Ve böyle bir çıkarma savunma hakkına ilişkin anayasamızın 31. maddesine, 353 sayılı yasanın 85. maddesine ve imzacısı bulunduğumuz uluslararası sözleşmelere aykırı olmuştur.

Bizler yukarıda belirttiğimiz nedenlerle 144. maddenin 2. fıkrasındaki mahkeme kararı koşulu tamamlanmadan ve mahkeme başkanı tarafından değil doğrudan doğruya kıdemli yargıç tarafından uygulanan çıkarma işlemini savunma hakkına indirilmiş bir darbe sayıyoruz. Mahkemenin de savunma hakkına olanak sağlaması açısından, yasaya aykırı olan bu işlemi yok saymasını diliyoruz."

Avukat Gülçin Çaylıgil daha sonra ikinci istemlerine geçti ve *"Müdafi yoklaması yapılmadan iddianameye geçilmesinin yasa maddesinde yer alan bazı yasal hakların kullanılabilmesini önlediğini"* ileri sürdü.

Bu iki istemin yanı sıra Avukat Çay-

İŞKENCECİ KOMİSER HASIRKIŞ BULUNAMIYOR

22 Eylül 1980 günü Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne getirilen ve 26 Eylül 1980 günü hücresinde ölü olarak bulunduğu açıklanan Zeynel Abidin Ceylan'ı işkenceyle öldürdüğü iddiasıyla hakkında dava açılan Mustafa Haskırış 14 yıl hapis cezasına mahkum edilmişti.

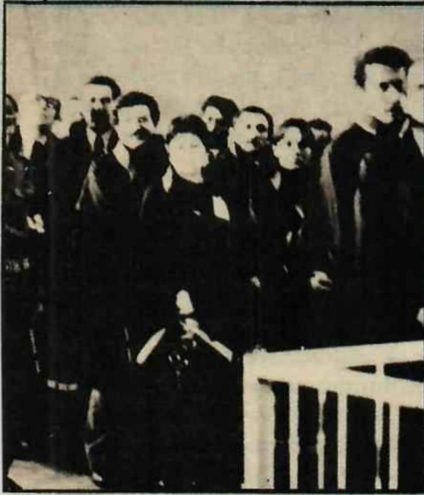
İşkence iddiasıyla hakkında dava açılan Haskırış tutuklanmış ve yaklaşık bir yıl tutuklu kaldıktan sonra 21 Eylül 1981 günü yapılan duruşmada iddia makamının da *"suçun niteliği, sanığın tutukluluk süresi, kanıt durumu, devlet memuru oluşu ve Ankara'da oturması nedeniyle tahliye istemine katılması"* sonucu salıverilmişti. Salıverildikten sonra 19 Ekim 1981'de yapılan duruşmaya gelen Haskırış, kararın açıklandığı duruşmaya gelmemişti.

26 Kasım 1981 günü 14 yıl hapis cezasına mahkum edilen Haskırış gıyabi tutuklama kararıyla aranmasına rağmen bugüne kadar bulunamadı.

İşkenceyle adam öldürmek suçundan mahkum edilen Haskırış, Devrimci Yol adlı yasadışı örgüt üyesi olduğu ve pankart astığı gerekçesiyle yakalanan Zeynel Abidin Ceylan'ın hücresinde ölü bulunmasından sonra açılan dava ile tutuklanmıştı.

Aramalara rağmen bulunamayan işkenceci Komiser Haskırış'ın adı MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası iddianamesinde de yer almış. Haskırış anılan iddianamede MHP yanlısı bazı sanıkları evinde saklamaktan sorumlu tutuluyor.

ORGULAMA- TUTUKLAMA-BERAAT-TAHLİYE

DİSK'İN AVUKATLARI

lıgil, *"İddia makamında yer alan Askeri Savcı Hakim Albay Süleyman Takkeci'nin sanıklara karşı olan tutumu nedeniyle çekilmesinin istendiği"dilekçesinde* ise şöyle dedi:

"Bu davada, iddianameyi imzalayan sayın savcının tutumu, iddianamenin okunması tamamlanmadan önce çözülmesi gereken bir sorun yaratmıştır. Çünkü savcı, soruşturmanın başından başlayarak yasalara aykırı bir uygulama içine girmiştir. İddianameyi imzalayan savcı görevini kötüye kullanmıştır. Tarafsız davranmadığı bu davadan çekilmek zorundadır."

Gülçin Çaylıgil savcı Süleyman Takkeci'nin çekilmesini istedikten sonra son istemlerinin *"Duruşma yargıcı Çetin Güvener hakkında red isteminin işleme konulması ve 43. maddenin uygulanması"* olduğunu belirtti ve dilekçesini okuyarak şöyle dedi:

"24.12. 1981 günlü oturumda, sanıklardan Abdullah Baştürk 353 sayılı yasanın 39. maddesi uyarınca red isteminde bulunmuş, ama mahkeme 40. maddenin 2. fıkrasına dayanarak isteği işleme koymamıştır. Oysa 40. maddenin son fıkrasındaki yasak 'savaş halinde' değil 'savaşta' geçerli olan bir yasaktır. (...) Bu nedenle savaştaki yasak, savaş halinde uygulanmaz. Nitekim 39. maddeye dayanılarak yapılmış birçok red isteği, bugüne kadar hep işlem görmüştür. Oyumuzda da red isteğinin işlem görmesi gerekir. Mahkemenin tarafsızlığı konusunda duyulan bir kuşku çözülmeden yargılama sürdürülemez."

Duruşma Yargıcı Hakim Binbaşı Çetin Güvener istemleri tutanaklara geçirdikten sonra *"bu ana kadar ileriye sürülmüş talepler üzerine"* Askeri Savcı Hakim Albay Süleyman Takkeci'ye söz verdi.

Savcı Takkeci zabıtlara geçtiğince şöyle dedi:

"46 sanık adına vekil sıfatıyla söz alan avukat Gülçin Çaylıgil, bir takım talepleri dile getirmek için kendisine tanınan söz hakkı çerçevesinde talepleri muhtevi dilekçeleri okumuş, ancak bunların mufassal ve ayrıntılı bulunması, ses cihazının meydana getirdiği iletiş güçlüğü ve dolayısıyle taleplerin ayrıntılarına vukufiyet peyda edemememiz dikkate alınarak ve işbu taleplerin değerlendirilmesi yolunda tarafımıza münasip bir mehil verilmesini istiyoruz."

Bundan sonra duruşma yargıcı Çetin Güvener, Savcı Takkeci'nin istediği mehili verdi ve saat 11.25'de duruşmayı saat 13.30'a değin erteledi.

Öğleden sonra Askeri Savcı Süleyman Takkeci savunma avukatlarının istemlerinin dördünün de reddini istedi. Mahkeme heyeti savcının mütalaasından sonra aynı doğrultuda karar vererek istemlerin tamamını reddetti ve iddianamenin kalınan yerden okunmasına devam edildi.

"GÖZLERİNİN ETRAFINDA MORLUKLAR GÖRÜLDÜ"

"Sanık Vekili İsmail Sami Çakmak cezaevinin uygulamalarını protesto etmek amacıyla bu celse duruşmayı terkediyorum dedi çıkıp gitti"

30.12.1981 günü Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan yasadışı TDKP Davası'nda bir sanık vekilinin salondan ayrılmasını duruşma yargıcı tutanaklara böyle geçirdi. Arkasından diğer sanık vekilleri Aydın Erdoğan, Şenal Sarıhan, Salih Sümer, Muharrem Uğurlu, Bahattin Cengiz ve Bülent Ağabeyoğlu'da salondan ayrılırken Av. Halit Çelenk duruşma salonunu terk gerekçesini şöyle dile getirdi:

"Meral Bekar benim müvekkilim değildir. Ancak gördüğüm manzara ve duyduğum sözler nedeniyle cezaevinin genel uygulaması olan uygulamayı protesto etmek için ben de bir duruşma için salonu terkediyorum"

Halit Çelenk'in gördüğü manzara sanıklar arasında bulunan Meral Bekar'ın yüzü ve gözlerinin etrafındaki morluklardı. Aynı gözlemde bulunan duruşma yargıcı tutanaklara *"Sanık Meral Bekar'ın gözlerinin altında morluklar olduğu görüldü"* diye yazdırırken gelişmeler konusunda iddia makamına söz verdi. Yetkili Savcı, avukatların duruşma salonunu terketmelerini *"duruşma ile hiç bir ilişkisi bulunmayan"* nedenden kaynaklanıyor diye niteledi ve şu istemde bulundu, *"Avukatların duruşma salonu ile hiç bir ilişkisi bulunmayan ve cezaevi yöneticilerinin davranışlarını protesto amacı ile duruşma salonunu terk eylemlerinin gereğinin takdir ve ifası yönünden komutanlığa duyurulmasına"*

Avukatların salonu terk etmeleri, Savcının suç duyurusunda bulunması ve sonraki gelişmeleri tutanaklardan şöyle öğreniyoruz.

TDKP sanıkları cezaevindeki uygulamaları protesto etmek için açlık grevine katılmışlar. Meral Bekar dövülmüş. Avukatlar bu durumu tutanaklara geçirttikten sonra salonu terkedince duruşmanın daha sonraki safhasında salondan çıkarılmış sayıldılar. Konuya ilişkin karar tutanaklara şöyle geçirildi: *"Duruşmanın cereyanı ve savunmaya ilişkin olmayan nedenle yukarıda isimleri yazılı sanık vekillerinin duruşma salonunu terketmeleri duruşmanın inzibatını bozucu nitelikte görülmekle 353 sayılı yasanın ilgili maddesi uyarınca kendilerinin 30.12.1981 günü oturumdan çıkarılmış sayılmaları..."*

Mahkemenin bu kararından önce yazılı delillerin yanısıra sanık Meral Bekar ve arkadaşlarına cezaevi yönergesine göre İstiklal Marşı söylemedikleri gerekçesiyle 10'ar gün hücre cezası verildiğine ilişkin belge dosyadan okundu. Bu belge karşısında Sanık Meral Bekar kendilerine sabah sayımlarında İstiklal Marşı'nın 10 kıt'asının şiir olarak söyletildiğini, bunu cezaevindeki baskının bir parçası olarak gördüklerinden söylemediklerini akşam ise topluca İstiklal Marşını söylediklerini açıkladı. Görüşü sorulan iddia makamı ise *"işkenceyi tasvip etmek mümkün değildir, ancak elimizde bulunan Selfet Bektaş ve arkadaşlarıyla ilgili dava nedeniyle ele geçirilmiş bulunan ve yine TDKP yayın organı olan Devrimin Sesi Gazetesi ile ilgili bulunan iki sayfalık teksir yazıyı mahkemenin dikkatine sunuyorum"* dedikten sonra bu vesile ile cezaevinde örgütsel propoganda yapıldığını söyledi.

TUTUKLULAR, HÜKÜMLÜLER CEZAEVİNDEN ÇIKARILIR MI?

Ahmet ERDOĞDU

Sanığı dövülmek korkusundan, kolluk gücünü de işkence lekesinden kurtarmak ve toplumu üzen bu tür olayların etkisinden yürekleri arındırmak için bu ek 7. maddeyi yürürlükten kaldırmak yerinde olur.

İşkence altında alınan bildiri, bilgi ve sorguya çekme ve bunlardan elde edilen bulgular can kaygısıyla ilişiği nedeniyle aldatıcıdır gerçekle ilgisi yoktur.

Suç işlediği yolunda yeterli ve güçlü ipuçları elde edilen sanıklar tutuklanabilir. Bu işlev için de kimi koşulların gerçekleşmesi gerekir. Sanığın kaçmak istediğini belirleyecek ve olaylara dayalı kuşkular bulunması, işlenmiş olan suçun izlerini yok etmeye çaba gösterdiğini kanıtlayacak durumlar oluşturması ya da suç ortaklarını uydurma bilgiler vermeye, tanıkları yalan söylemeye veya tanıklıktan kaçınmaya çalıştığını gösterir davranışlarda bulunması tutuklama için yasal nedenlerdir. Ayrıca işlenen suç devlet ve hükümet nüfuzunu kıran ya da ülkenin dirlik düzenliğini bozan toplumun genel törelerine aykırı düşen bir eylem ise o zaman da sanıklar tutuklanabilir.

Sanık, daha suçu kanıtlanarak cezasi verilmiş kişi değildir. Hükümlü ise, suçu işlediği yargılama sonunda anlaşılan ve bu nedenle kendisine ceza verilen ve bu cezası da bütün yasa yollarından geçerek kesinleşen kimsedir. Sanık koşulları gerçekleştiğinde tutuklanır. Hükümlü de cezası yerine getirilmek üzere cezaevine alınır. İkisinin de ceza evlerine kapatılarak özgürlükleri yok edilir. Ne var ki tutuklama ile cezanın yerine getirilmesi için ceza evine alma başka başka işlevlerdir. Çağdaş tüze devletleri de dahil dünyanın her yerinde de uygulama böyledir.

Tutuklular ve hükümlüler ceza evlerinden 13/7/1965 günlü, 647 sayılı cezaların yerine getirilmesine (infazına) ilişkin yasada ceza ve tutukevleriyle ilgili tüzükte gösterilen kurallar dışında dışarı çıkarılmazlar. Ceza ve Tutukevinden bir sanık yada hükümlü çeşitli nedenlerle ve hele yeniden bilgisine başvurulacağı ileri sürülerek kolluğun isteği üzerine dışarı çıkarılamaz. Çıkarılırsa yasalara tüze kurallarına aykırı olur. Bu tür uygulama ceza infazının amacına da ters düşer.

YENİ BİR YASA KURALI

Sıkıyönetim Yasasına ek bir 7. madde konmuştur. 24/3/1981 günlü ve 2439 sayılı yasa ile eklenen bu 7. madde konumuz yönünden çok ilginçtir. Bu madde ile cezaların yerine getirilmesi (infaz) kurumlarında, tutuk evlerinde bulunan tutuklu ve hükümlülerin başka bir soruşturma nedeniyle sıkıyönetim yetkililerince istendiğinde dışarı çıkarılabilmelerine ve istenilen mercilere teslimlerine olanak sağlamaktadır. Yeni bir soruşturma, yeni bir sorgu nedeniyle tutuk veya hükümlülerin ceza veya tutuk evlerinden çıkarılmaları cezaların yerine getirilmesi (infaz) amacıyla bağdaşmaz. Böylesine bir uygulama ileride biçim değiştirir yanlış ve kötü uygulamalara dönüşebilir. Bundan başka Ceza ve Tutukevinden çıkarılan kişilerin yollarda geçen ve soruşturma sırasında tüketilen günleri, yerine getirme (infaz) ile ilgili değildir. Oysa, söz konusu ek 7. madde yollarda ve soruşturma sırasında geçirilen günleri de yerine getirme (infaz) olarak saymaktadır. Bu yasa bu kuralları ile cezaların yerine getirilmesi tüzesinin (Ceza İnfaz Hukukunun) genel ilkelerine taban tabana ters düşmektedir. Bu maddenin kaldırılması yerine getirme ile sorumlu olanların uygulamada görev almış kolluk güçlerinin daha rahat çalışmalarını sağlayacaktır. Ayrıca, suçlulara işkence yapıldığı savlarını da belli bir oranda ortadan kaldıracaktır.

İŞKENCE SAVLARI

Sanıklar hazırlık soruşturması sırasında kolluk görevlilerince suçunu söyletmek için dövüldüğünü, işkence edildiğini duruşmada savunmasını yaparken söyleyebilir. Böyle bir sav yalnızca Türkiye'de değil, dünyanın her ülkesinde ileri sürülebilir. Bu sav işkence yoluyla sanığa suçunu söyletme işlevinin yasa dışı bir uygulama olduğunu ve gerçeğin araştırılarak kanıtlanacağını düşündüren çekinserliği, caydırıcılığı sağlayan bir güvencedir.

Eski bildirisinin işkence altında verildiğini ve bu nedenle gerçeğe uymadığını, doğru olanı duruşmada verdiği bildirisi olduğunu, sanığın ileri sürmesi üzerine mahkemece bu yeni sav üzerinde durulur geniş inceleme ve soruşturma yapılır ve gerçek ortaya çıkarılır. İşkence savlarının uydurma olanları bulunduğu gibi gerçek olanları da vardır. Bunlar yargı görevinin yürütülmesi sırasında sık sık rastlanan yargısal olaylardır. İşkence altında alınan bildiri, bilgi ve sorguya çekme ve bunlardan elde edilen bulgular can kaygısıyla ilişiği nedeniyle aldatıcıdır gerçekle ilgisi yoktur. Bu tür kanıtlara dayanarak verilen yargı adalete uygun olamaz. Bu nedenledir ki, demokratik hukuk devletleri yasalarında, sanığa suçunu söyletmek için işkence yapılmasını suç saymış Anayasaların sağladığı can güvenliğini kişinin temel haklarını yaralayan bu tür olayların önlenmesine önem vermiştir.

GÜVENCE

Suçunu söyletmek için kollukta işkence yapıldığını ileri süren bir sanığın bir başka suçtan da olsa bilgilerini saptamak amacıyla yeniden karakola istenmesi ve onu ceza yada tutuk evinden çıkarıp kolluğa teslim edilmesi sanık üzerinde korku yaratabilir. O sanık ki, kendilerinden dayak yediğini ileri sürdüğü kolluk yetkililerine yeniden teslim ediliyor. Bunu zorunlu ve yasal duruma koyan bu ek 7. maddeyi bu yönleriyle de düşünmek gerekir. Sanığı dövülmek korkusundan, kolluk gücünü de işkence lekesinden kurtarmak ve toplumu üzen bu tür olayların etkisinden yürekleri arındırmak için bu ek 7. maddeyi yürürlükten kaldırmak yerinde olur. Danışma Meclisi'nin de bu konuya eğilmesi çalışmalarını bu yasal yönde yoğunlaştırması ülke yararınadır. Her zaman ve her yerde yasal güvencenin sağlanması tüzenin, adaletin ivedi bir gereksinimidir.

BELKİ YONCA BİTER DE...

Özellikle 1974-1975 yıllarında petrol şokunun neden olduğu ekonomik bunalımdan sonra, daha önce Şili, Arjantin gibi ülkelerde uygulanarak denenen muhafazakar iktisat politikaları birden bire ön plana çıkıverdi.

Uygulandığı ülke ekonomilerinin ve özellikle dar ve değişmez gelirlilerin yıkımına neden olan söz konusu politikaların üç ayağı olduğu söylenebilir.

Bunlardan birincisi, para haçmi denetim altında tutulurken faiz oranlarının serbest bırakılmasıyla ilgilidir. Bilindiği üzere, söz konusu politika, ülkemizde 1980 yılında Temmuz bankacılığı diye anılan serbest faiz uygulaması ile yarım yamalak yürürlüğe konulmuştur.

Muhafazakar karşı devrimin iktisat politikasının ikinci ayağını, kamu harcamalarında kesinti yapılarak bütçe denkliğinin gerçekleştirilmesi oluşturur.Bu tutucu iktisat politikasının üçüncü ayağı da vergilerle ilgilidir. Başta ünlü Friedman olmak üzere söz konusu politikanın savunucuları, hem yüksek vergi oranlarına, hem de gelirle birlikte yükselen müterakki vergi tarifelerine karşıdırlar. Özellikle son zamanlarda çizdiği eğri ile büyük ün yapan Arthur Laffer'in bu alanda ortaya attığı savdan sonra, bu görüşün temsilcileri daha da yüreklenmiş bulunmaktadırlar. Laffer'e göre, vergi oranı sıfır olduğu zaman devletin vergi gelirleri sıfır olduğu gibi, vergi oranı yüzde yüz olduğu zaman da devletin vergi gelirleri aşağı yukarı sıfırdır. Çünkü vergi oranları sıfırdan başlayarak yükselirken, buna koşut olarak vergi gelirleri de artar. Ne var ki bir noktadan sonra vergi oranları arttığı halde, vergi gelirleri azalmağa başlar.

Bu savı benimseyen ve sunudan yana olan ekonomistler diye bilinen iktisatçılara göre, özellikle yüksek gelir gruplarına uygulanan vergi oranları indirilirse, kişilerin hem çalışma hem de yatırım yapma istekleri artar. Böylece sermaye birikimi hızlanır, üretim ve yatırım artar.

ABD Başkanı Reagan'a pek çekici gelen bu formül, geçen yılın ortalarından beri bu ülkede uygulanmakta ve adına da "Reagonomics" denilmektedir. Ancak bu uygulamanın ilk sonuçları, başlangıçta bundan yana olanları bile doyurmamıştır. Söz konusu politikayı kimileri zengini daha zengin yapıyor, kamu hizmetlerinde kesintilere ve aksamalara yol açıyor diye eleştirirken, iş çevreleri de yapılan vergi indirimleri bütçe açıklarını büyüterek kamunun borçlanma gereksinmesini arttırıyor ve dolayısıyla faiz oranlarını yükseltiyor, böylece yatırımı ve üretimi caydırıyor diye eleştiriyorlar.

ABD'deki iş çevrelerince bile eleştirilen bu formül, şimdi, 5 Ocak 1982 günkü Resmi Gazetede yayınlanan vergi yasalarındaki son değişiklikler çerçevesinde ülkemizde uygulamaya konulmuş bulunmaktadır.

24 Ocak kararları çerçevesinde ve tutucu iktisat politikası anlayışı içinde uygulamaya konulmuş bulunan sıkı para ve yüksek faiz politikasının yol açtığı para darlığından, iç istem yetersizliğinden, yüksek kredi maliyetlerinden, yatırım ve üretim yetersizliğinden yakınan ış çevrelerinin isteklerine koşut olarak son yapılan yasa değişiklikleri ile, kurumlar vergisi oranı yüzde elliden yüzde kırka indirilirken, kurumlar vergisinin eskiden iki olan ödeme taksiti şimdi üçe çıkarılmış ve o arada sinai ürün dışsatımcılarına, yaş meyve ve sebze dışsatımcılarına, deniz taşımacılığı ve turizm etkinlikleri yapanlara bazı avantajlar sağlanmıştır.

Sermaye kazançlarına böylesine büyük bir avantaj tanınırken, emek kazançlarından, yani ücretlerden alınan vergilerin tarifesinde, 1982 yılı için yüzde bir oranında indirim yapılmıştır. Gelir Vergisi Yasası'nda yapılan değişikliğe göre, vergi tarifesinin ilk dilimi 1982 yılı için yüzde 40'dan yüzde 39'a indirilmiş bulunmaktadır. 1983 yılında yüzde 35'e, 11984 yılında yüzde 30'a ve 1985 yılında da yüzde 25'e indirilecek.

Böylece esasen ücretliler aleyhine bozuk olan vergi yükü şimdi daha da bozulmaktadır. Öte yandan, devletin harcama olnakları kısılmaktadır. Kuşkusuz bunun etkisi zamanla kamu yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payının gitgide azalması ve kimi kamu hizmetlerinin nicelik ve nitelik olarak gerilemesi biçiminde görülecektir. Şimdi Nasrettin Hoca'nın merkebi misali bekliyeceğiz. Vergisi indirilen kurumlar, bu indirim dolayısıyla yatırımı, üretimi daha karlı görecekler, daha çok yatırım ve üretim yapacaklar, böylece yeni iş alanları açılacak, ulusal gelir artacak, buradan da toplumun öteki kesimlerine komşuda pişer bize de düşer kabilinden bir şeyler düşecek diye, yani yonca bitecek diye...

SEYFİ DEMİRSOY ANILDI

Türk-iş'in Samsun'da yaptığı toplantıda Seyfi Demirsoy anıldı. Türk-İş'in kurucuları arasında yer alan Demirsoy'u anarken öz geçmişini sunuyoruz.

1920 yılında Manastır'ın Nasliç kasabasında dünyaya gelen Seyfi Demirsoy, üç yaşındayken ailesiyle birlikte anayurda göç etmiş ve Çatalca'ya yerleşmiştir. 1945 yılında İstanbul Bira Fabrikasında işçi olarak çalışmaya başladıktan sonra, 1946 yılında bazı arkadaşlarıyla bir araya gelerek İstanbul Bira Fabrikası İşçileri Sendikasını kurmuştur.

1952 yılında Türk-İş'in kurucuları arasında da yer alan Demirsoy, İlk İcra Kurulunda mühasip üyeliğe seçilmiştir.

Türk-İş'in kuruluşundan itibaren Başkan-Vekili ve Yönetim Kurulu üyeliği kademelerinde bulunan Demirsoy, 1960 Kasım ayında Türk-İş Genel Başkanlığına seçilmiş ve o tarihten sonra bütün Genel Kurullarda aynı göreve getirilmiştir.

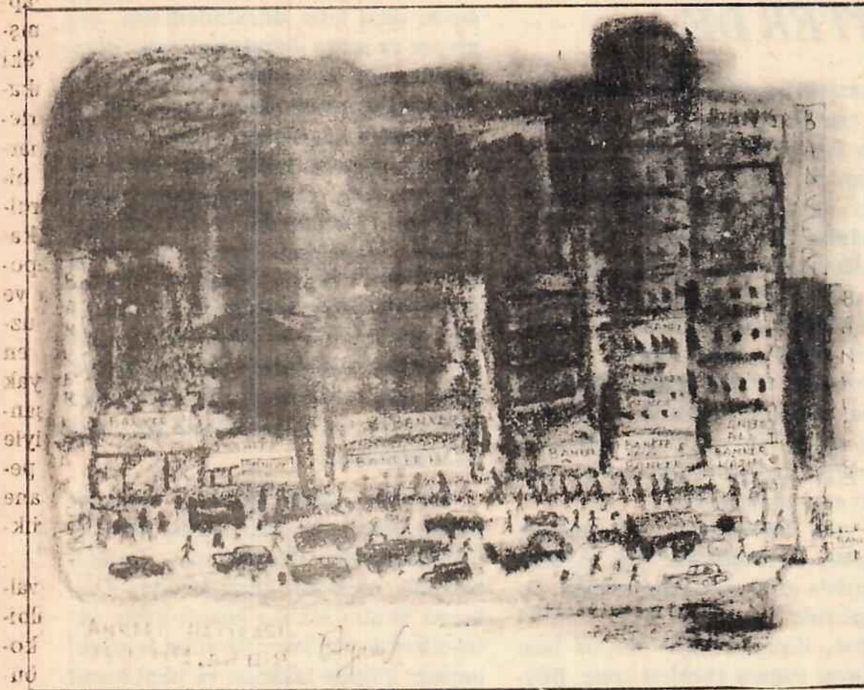
NURULLAH BERK ÖLDÜ

22. Mart. 1906 günü İstanbul'da doğan ünlü ressam ve yazar Nurullah BERK, 9.Ocak. 1982 günü geçirdiği kalp krizi sonucu öldü.

Türk resminin yeni akımlarına açılma hareketi "D Grubu"nun öncüsü olan BERK, 1939 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretim üyeliği görevine getirilmişti.

BERK, 1933'den 1980 sonlarına kadar sürekli sanat yazarlığı yapmış, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Müdürlüğü görevinde bulunmuş, Avrupa Konseyi Sanat Eksperleri Komisyonunda delege olarak çalışmıştı.

BERK'in cenazesi 13.Ocak Çarşamba günü Fındıklı Camiinden öğleyin kılınan namazdan sonra Heybeliada Mezarlığında toprağa verildi.

BU ANKARA MI TÜRKİYE'NİN KALBİ ?

Fikret OTYAM

HER ne kadar yazının ana başlığı "Gazipaşa'dan" diyorsa da iş bu yazı 1982 yılı Ocak ayının oniki Salı günü saat on sularında *"Hükümet merkezi"* yani Başkent Ankara'da nam-ı diğer Başkentköy'de yazılmıştır.

Gazipaşa'da kolları kıvrık, yaka bağır açık bir gömlekle bahçede uğraşır iken, ceketlere, kazaklara ve de paltoya bürünüp Ankara istikametine yola revan olup ve de Başkentköy'e vasıl olanda, kar ve soğuğun ve de sabun gibi kayan yolların size hoşamedide bulunması, eski günleri anımsatması bile belkide ilk kez bana yaşama kıvancı vermedi, sadece bi-hoş oldu içim eski bir Ankaralı olarak!

1933 Yılında, yani Cumhuriyeti'in kuruluşunun 10. yılı nedeniyle o zamanlar pek candan komşumuz saydığımız Sovyetler Birliği sinema ustalarının çektikleri belgesel değeri bugün daya iyi anlaşılan bir dokümenter film vardır ve adı da *"Ankara Türkiye'nin Kalbidir"*. olup bu yakıştırılan ad da, film kadar güzeldir. Bu filmden bazı bölümleri yıllardır izleriz TV de, ulusal günlerde, bu film üstelik yer yer sesli [illegible]ilmiştir, ülkenin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk Hipodromdaki törende Onuncu Yıl söylevini burada okumuştur, sonraları yanılmıyorsam İsviçre'de bu ses temizlenmiş, cızırtıları atılmış ve banda kaydedilmiş ve plak olarak da günümüze kadar getirilmiştir, hani sonu, *"Ne Mutlu Türküm Diyene"* diye biten ünlü konuşması.

Filmde, O'nun yakın arkadaş İnönü'de var idi, Başbakan olarak Türk-Sovyet dostluğu üzerine bir konuşma yapıyordu Çankaya Köşkünün ya da Pembe Köşkün bahçesinde, filmde ses için konulan mikrofon da ekrana giriyordu bir aralık, tıpkı soba borusu gibi, ne ki TV de bu bölümün alınıp gösterildiğini anımsamıyorum.

Cumhuriyet kurulalı on yıl olmuştur, yepyeni bir Cumhuriyet'tir Türkiye Cumhuriyeti, ülkenin bir çok yerinde dışa bağımlı olmamak için fabrikalar yükselmektedir ve barajlar ve yollar, modern bir tarımcılık başlamıştır, makinalı tarımcılık. Ankara'da Çubuk Barajı o küçücük hükümet merkezi Ankara'nın su gereksiniminin çok üstünde tutulmuştur, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın bugünkü yapısı da yer yer yükselmektedir... Film bir aralık uçaktan alınmıştır, kel keldir bugünkü Ankara, ama düzenlidir, birbirini kesen ana caddeler, yollar ve de gün gelmiştir, tüm hesapları kitapları alt üst eden bir nüfus patlaması ve buraya akınla Ankara akıl almaz bir biçimde ve çarpık bir kentleşmeyle bugünkü rezil hale dönüşmüştür. Suçlu aramaya ne gerek var, Belediye Başkanlarının hepsini tek tek suçlayabiliriz, ama neye yarar? Çünkü bu akıl dışı yığılım, belediye hizmetlerinin boyutlarını çoktan aşmış, zamanın hükümetleri belediyelerin yardımına koşmak şöyle dursun, o yoksulluklar içinde yapılması gereken hizmetleri yapmaya çalışan belediyeye ve başkanlarına yine en akıl almaz engelleri reva görmüştür! Bunun adı ise partizanlıktır, yani partizanlık Ankara'nın kalbi olmuştur! Kalbi ettirilmiştir!

İşte, Ankara'nın son iki belediye başkanı Vedat Dalokay ve Ali Dinçer'in hala uygulama bekleyen bilimsel çalışmaları raflardadır ki, eğer bugün Ankara artık Başkentköy bile değil bir Ölümkent'e dönüşmüşse bu iki belediye başkanının Ankara'nın hayrına ve geleceğine yönelik nice projelerinin engellenmesinin de büyük etkilerini kim inkar ederse bunun hesaplaşmasına bu kentte uzun yıllar gazetecilik yapmış bir Ankaralı olarak her zaman hazırım.

Zamanın Belediye Başkanı Vedat Dalokay ile televizyonda yaptığım uzun bir söyleşi biter bitmez - o gece gazetem Cumhuriyet Ankara Bürosunda nöbetçi idim- büronun dört telefonu da zır zır ötmeye başlamış her çıkan, bu söyleşimi -kimileri de çok ağır sözlerle- protesto etmişlerdi!

CHP yanlısı gazete ve dergilerde de eleştirilmişti bu ikili söyleşimiz, beni çok sevdiğini açıklayan bir okurum da *"Sizin yaptığınızı Tercüman yazarları bile yapamazdı, artık sizden nefret ediyorum, okumayacağım ve sayın Nadir Nadi'ye de sizi şikayet edeceğim"* diyordu, bu satılar ezberimdedir!

Masanın üzerinde duran su bardağına sürahiden su doldurup göstermiştim sayın Dalokay'a, *'Söyle suyu tüm Ankara ne zaman içecek, bize kesin bir tarih verebilir misiniz, halk artık alda-*

tılmaktan usandı, bana kesin bir tarih sayın Dalokay? " demiş ve Dalokay kesin tarih vermişti, bu iki yıl demişti ne ki daha nice iki yıllar geçecek Ankara temiz suya hasret kalacak, kolibasilli, tifo mikroplu sularla Ankaralı insanlar üstelik hastane yataklarında ölecekti 1981 yılının sonlarına doğru!

Aradan yıllar geçti, en ağır telgrafı da İstanbul Cerrahpaşa Hastanesinden bir sayın profesör doktordan almıştım, acaba bu yazımı okuyacak mı ve de -maalesef- benim haklılığımdan kendisinin akıl dışı haksızlığından üzülecek midir, nereden bileyim?

Evet, Ankara Türkiye'nin kalbidir filmi geçiyor usumdan şerit şerit.. İşte şahin bakışlı, keklik sekişli Mustafa Kemal Atatürk, elinde sigara, biraz sinirli ve heyecanlı görülüyor, puf edip üflüyor sigarayı, kamera dönüyor, ekranda bütün hasmetiyle Fevzi Çakmak Paşa, arkada Kazım Özalp ve ekranda kendi sesiyle Mustafa Kemal Atatürk, kağıda bakıp okuyor onuncu yıl söylevini, yakasında istiklal madalyası var ve yanında sanırım has ipekten olacak, tüy gibi hafif, altı oklu CHP amblemi. Bunu anımsıyorum, arasam belki de bulurum bu has ipekli altı oklu, o zamanki deyişimizle, *"CHP'nin bayrağı"*nı, çocukluk anılarım arasında..

Bugün, o ağaçla çatışmış, dallarda süslenmiş ve geçit töreninin izlendiği salaş yerin yerine, kocaman uygar bir yapı kondurulmuştu, sanırım şimdileri yıkılacak, Kazım Özalp yok, Haşmetli Fevzi Çakmak Paşa yok, İnönü yok ve Mustafa Kemal Atatürk yok, kurucusu olduğu CHP'de yok, Çubuk barajı artık Ankara'nın yarısına bile yetmez oldu, 1933'de uçaktan bakıldığında kel kel olan boşluklarda kat kat üstüne kondurulmuş gökdelenler, Ankara'nın yamaçlarında, dağlarında onbinlerce gecekondu var, kaldırımlarından otomobiller gidiyor, çamurlu asfalt yollarında insanlar yürüme derdinde ve bugün, şu satırların yazıldığı tarihte Ankara halkı neredeyse ölüme yatmada!. Okullar tatil edilmiş, 0-12 yaş arası çocukların sokağa çıkmaları sakıncalı, elli yaşından yukarı Ankaralılar değil, tüm bu yaştakiler hakeza!.

Havadaki zehir oranı, en yükseği saptanmış zehir oranından beş kat fazla, bu zehiri yok etmek için Ankaralılar ellerinde amonyak şişeleri odalarda dört dönmede!. Sigara mı, zinhar içilmeye, zaten her zerresi zehirli Ankara'nın.. Kaloriferler sobalar asla yakılmaya, araçlar tek çift oynamada, tek numaralar tek günlerde, çift numaralılar çift günlerde yollara döküle, buyruk kesindir! Ve pencereler de asla açılmaya!...

Ben ellibeşi yakında devirdim, Ankara Türkiye'nin kalbidir ya, kalpte görmem gereken nice işim var, özlediğim, yüzünü görmek, sesini duymak istediğim dostlarım var, ikinci torunum üç aylık olmuş, çıkmayayım mı sokağa evlerine gitmek için?

Belki de ziyaret günüdür, durmayayım mı üç beş dostu ziyaret için cezaevleri kapılarında, zehirli havada dinlenmekbile olsa saatlerce?

Şimdi Ölümkent Ankara'da zehirli hava soluyorum ve inadım inat sigara içiyorum, giderek rezilleşen ve tiryakisi olduğum sigaradan ardı ardına, huyum kurusun, yazı yazarken daha çok içerim sigarayı aksine, inadım inat, çünki korkunun ecele yararı yoktur ve bu deyim her bişey için geçerlidir.

Havası ölümcül zehirlenmiş eski güzel Ankara'mda-ki buraya ilk gelişimde sanırım on yaşındaydımneredeyse, bu zehir anıları bile etkiler olmuş ve eğer buna yaşamak deniliyorsa elbette Ankara'da da yaşanıyor! Bilmem yasal bir sakıncası var mıdır, insanlar suskunluk içinde, yediden yetmişe farkında olsun olmasın can derdinde, şekilden yana gittikçe düzelen geçim koşullarıyla boğuşmada, belki eski alışkanlıklarından olacak, hala geçim derdindeler Özal kardeşimizin insanın yüzünü güldüren, gönlünü ferahlatan umut yüklü sözlerinin rağmına!.. Oysa *"Özalizm"* ekonomik anlayışı mutluluk saçmakta!..

Gece rahatsınız sokaklarda, caddelerde bulvarlarda, işyerlerinde, kahvelerde, evlerde, yurtlarda, okullarda herbir yerde, bir zalım kurşunun önünüzden ardınızdan delip geçmeyeceğinden emin olarak, çünki bunları yapanların çoğu tıkılmıştır mapus damlarına, yaptırdı bellenenlerin çoğu da bırakılmıştır dışarı, yaptırmamışlar meğer!.. Peki yaman meraklanıyorum şimdi, Ankara'nın havasını böylesine ölümcül kirletenler nerede ola, hava kirliliği anarşistleri; Nerede bu kirli havalarla bilimsel olarak da uğraşmaya koydurulmuş kuruluşlar, bilge kişiler, alınan kararlar nerede hangi odada, hangi depoda ve de hangi rafta sıra numaralı ve de tarihli? Peki sorarım bilge ve uzman kişilere ve de, en yetkilisiyle en yetkisizine madem ki elde amonyak şişesi üç kez yarımşar saniye dolaşanda bu zehirli hava eskilerin deyimiyle *"izale"* ola, yani yok ola, kaldırıla, peki neden oluşturuldu bilmem kaç tane kurul, neden oluşturuldu müsteşarlıklar falan filan?

Ankara Türkiye'nin kalbidir., eyvallah ve ey millet ey cemaat gelin kalbimizin ortasına kocaman, ama çok kocaman, kocamanın da kocamanı, bunun da kocamanı bir şişe yapalım malzemesi ne olursa olsun bir şeşe yapalım ve içine amonyak dolduralım ve alalım çekiçleri, keserleri kıralım şişeyi dağılsın tüm ülkeye ve tüm ülkedeki kirli hava yokolsun..

Antalya'nın bazı yerleri de elhak Ankara'yı aratmıyor! Murgul ölüm saçıyor, Çorumçimento fabrikasının külleri yüzünden Çorum yeşilden boza dönüştü ve daha nice yerlerin havaları zehirli.

Sizler bu satırları okurken, bendeniz, yeni kitaplarımın anlaşmasını yapmak için İstanbul'a gitmiş ve de adı güzel Gazipaşa'nın o tertemiz havasına girmiş olacağım. Resim ve kilim sergimiz de nasıl olsa Nisan'ın son haftasında, elbette kirli hava temizlenmiş olur o zamana kadar.. Ama bir ben miyim keyif ehli içinizde evet bir benim ey Ankaralılar çünki eski bir Ankaralı olarak dahi o alın teri paramı, paralarımı yatırmamışım sizler gibi bankerlere, ne derdim olsun benim? Yok ya, olsa dahi yatırmazdım ki...

Büyüklerin ellerinden, iki torunum dahil tüm bebelerin gözlerinden öper, tanışlara, dostlara ferade ferade selam eyler, bankerlik dalgalarınıza en halisane çözüm için yüce büyüklerimizden, kirli havanın bir an önce izalesi için ulu Tanrı'dan namınıza niyazda bulunur, niyet edipte göremediğim, ziyaret edemediğim içerde ve dışarda bu havayı soluyan tüm dost ve tanışlarıma buradan merhaba derim...

NATO

İÇİŞLERİ VE DIŞ GÖRÜNTÜ HAKKINDA

Şükrü S.GÜREL

Polonya'nın son NATO toplantısındaki değerlendirilmesi de gösterdi ki, insan haklarına saygı ve demokrasi gibi ilkeler evrensel doğrulardır ve bir ülkenin dış görüntüsünü oluşturan başlıca unsurlardandır. Yunanistan da bir "Türkiye–Polonya" benzetmesi ile Türkiye'yi uluslararası alanda yalnız bırakmak amacındadır.

POLONYA olaylarıyla ilgili ortak tutum saptamak üzere geçtiğimiz hafta içinde NATO Dışişleri Bakanları olağanüstü toplantısı yapıldı. Brüksel'deki bu toplantı, öngelen ve izleyen gelişmelerle birlikte, hem Batı ittifakı üyelerinin tutumlarını ortaya koydu, hem de Türkiye'nin dış görüntüsü ve bu görüntünün ilerde nasıl kullanılabileceğine ilişkin önemli ipuçları verdi.

NATO İÇİNDE AYRIMLI TUTUMLAR VE UZLAŞMA

Brüksel toplantısına öngelen dönemde, ABD, NATO'nun Polonya'daki duruma açıkça karşı durup, Sovyetler Birliği ve Polonya'ya karşı etkin önlemler alınmasını, bu arada bu iki ülke ile iktisadi ilişkilerin de kesilmesini istediğini belirtiyordu. Batı Avrupa devletlerinin bu konudaki tutumunun ise ayrımlı olduğu gözlendi. Avrupalılar, özellikle Federal Almanya, Batı'nın Sovyetler Birliği'ni doğrudan karşıya alacak biçimde tutumunu sertleştirmesinden ve hele iktisadi ilişkilerin kesilmesinden yana değildi. Çünkü, Batı'nın Polonya konusunda sertleşmesi, Sovyetler Birliği ile olan ilişkileri son derece olumsuz etkileyebilecek ve Sovyetler'in de 1945 ertesinde Avrupa'da belirlenen duruma ilişkin yeniden tutum takınmalarına yol açabilecekti. Böyle bir *"yeni pazarlık"* döneminin başlaması ise, özellikle Federal Almanya'nın güvenliği açısından ciddi sorunlar doğurabilecek nitelikteydi.

Bu ayrımlı tutumlara karşın, NATO dış bakanları Brüksel'de bir uzlaşma metni üzerinde anlaşabildiler. Toplantı sonunda yayınlanan ortak bildiri ile, Polonya'daki askeri yönetimle Sovyetler Birliği arasında bir bağlantı kuruluyor, ABD'nin girişeceği iktisadi önlemlerin *"anlamlı"* olduğu kaydediliyordu ama, NATO üyelerinin ABD'ninkine benzer bir yol izlemek zorunda olmadıkları kabul edilerek, her üye ülkenin *"Polonya'daki sıkıyönetim sona erdirilmediği takdirde, kendi durumu ve yasalarına uygun olarak ulusal olanakları içinde önlemler alacakları"* belirtiliyordu.

"GÖRÜNTÜ" VE DIŞ POLİTİKA

Sovyetler Birliği ve Polonya son NATO kararlarını kınayarak, bunun *"Polonya'nın içişlerine karışma"* olduğunu öne sürmüşlerdir. Oysa, aynı gün, aynı SSCB'nin resmi yayın organı da, İngiltere'yi *"Bir yandan öteki ülkelerdeki insan hakları konusunda sahte gözyaşları dökerken"*, öte yandan Kuzey İrlanda'da insan haklarına aykırı davranmakta olduğunu bildirerek, suçlamıştır. Bu da göstermektedir ki, çağımızda, hükümetlerin içteki

uygulamaları, ulusal sınırları aşıp, uluslararası alanda dış politika amaçları için kullanılabilen bir görüntü yaratmaktadır. Artık, insan haklarına saygı, ulusların egemenlik ve kendini yönetme haklarını kullanabilmeleri gibi değerler, *evrensel doğrular* olarak kabul edilmekte ve bir devletin *dış görüntüsünü* oluşturan başlıca unsurlardan biri olmaktadır. İçteki uygulamalar, geçerli olan uluslararası normlara uymuyorsa, bu, devletlere karşı uluslararası alanda kullanılabilmektedir. Böylece, uluslararası değerlere, insan hakları, demokrasi gibi evrensel doğrulara uygun bir iç politika tutumu içinde bulunup, bulunmamaları, ülkelerin *ulusal gücünü* de doğrudan etkileyebilmektedir.

Yunan hükümetinin son NATO toplantısının öncesinden başlayarak bir *"Polonya-Türkiye"* benzetmesi, karşılaştırması yapmakta olduğu ve bunu, zaten düşünmekte olup da ifade etmemiş bulunan öteki Batı Avrupalı temsilcilere de yaydığı gözlenmekte. Yunanistan'ın tutumu, bu benzetmeyi bundan sonraki uluslararası toplantılarda da her fırsatta kullanacağını göstermekte. Batı Polonya'daki askeri yönetime karşı tutum aldığına göre, bundan sonra her uluslararası toplantıda, AET'de, Birleşmiş Milletler'de, Uluslararası Çalışma Örgütü'nde ve ikili ilişkilerde Polonya konusu gündeme geldiğinde, Yunanistan bu *"Polonya-Türkiye"* benzetmesini kullanacak ve Polonya'ya karşı takınılan tutumun Türkiye'ye karşı da sürdürülmesini isteyebilecektir. Böylece, Yunanistan, uluslararası alanda, Türkiye'nin özel koşullarından doğan görüntüyü, Türkiye'nin yalnız bırakılması için kullanmaya çalışacaktır. Yunanistan'ın stratejisi bellidir: Adım adım, her olanağı kullanarak, Türkiye'de henüz gerçek bir demokrasiye geçilmemiş bulunmasından da yararlanarak, uluslararası alanda Türkiye'yi yalnız, kımıldayamaz hale koyduktan sonra, Ege'de, Kıbrıs'ta, yani son derece haklı olduğumuz konularda, son hamleye girişmek.

Yunanistan'ı bu konuda başarılı olabileceğine ilişkin belirtiler de bulunmaktadır. *"Polonya-Türkiye"* benzetmesi konusunda yalnız ABD Dışişleri Bakanı Haig kesin bir tutum takınarak, böyle bir benzetmenin yersiz olduğunu, iki ülkedeki koşulların ayrımlı olduğunu söylemiştir. Ancak, ABD ve İngiltere dışındaki öteki Batılı devlet temsilcileri, ne böyle bir benzetmeyi yadsımışlar, ne de katılmışlardır.

Yunanistan'ın oyununu bozmanın yolu bellidir. Türkiye, demokrasi alanında kısa zamanda somut, etkin adımlar atıldığını dosta düşmana göstererek, uluslararası alandaki görüntüsünü sağlamlaştırıp, haklı ulusal davalarda köşeye sıkıştırılmamayı başarabilir. Yunanistan, Türkiye'yi *"tavla"* oyunundaki *altı kapı*"ya sokmak istemektedir. Bundan kurtulmak için Türkiye'nin hangi zarları atması gerektiği ise, bellidir.

GENEL SAĞLIK POLİTİKASI

Turhan TEMUÇİN

TÜRKİYE'nin içinde bulunduğu sağlık kargaşasının tek nedeni, başlangıçtan bu güne bir (Genel Sağlık Politikası'nın saptanmamış olmasıdır. İnsan sağlığı ülke sağlığı ile eş anlamlıdır. Sağlıklı insanlardan oluşan toplumlar, sağlıklı ülkeleri yaratır. Sağlıklı ülke demek, ekonomisi, sosyolojisi, siyaseti, kültürü sağlıklı ülke demektir.

Tüm bunları düzenleyen de insan olduğuna göre, önce insanın sağlıklı olması gerekir ki, diğerleri de sağlıklı olsun.

Bugüne değin Türkiye'nin Genel Sağlık Politikasının adı konulmamıştır. Bu ad ne olabilirdi? Örneğin, 1978'e kadar uygulanan politika tam anlamı ile liberal bir sağlık politikası idi. Yani, devletin vatandaşa bakma yükümlülüğü ile, vatandaşın parası ile özel muayenehanelerde tedavi olma anlayışının iç içe olduğu bir sistem. Buna bazıları *"Vatandaşın hekim seçme özgürlüğü"* derse de, bu özgürlük kağıt üzerinde kalmıştır. Çünkü, özel muayenehanelerde tedavi olabilmek belli bir parasal güce sahip olmakla olasıdır. Yani parası olan özel muayenehanelerde *"hekim seçme"* özgürlüğünü alabildiğine kullanacak, olmayan ise vatandaşın devletin bakma yükümlülüğünden yararlanmaya uğraşacaktır. Bu yararlanmanın adı ise bitmez tükenmez hastane kapıları bekleyişidir.

Bu karma sisteme belki de alışılacaktı. Ne var ki işin iyi gitmediği halkın sağlıksız olduğu anlaşıldıkça bu sistem de zaman zaman zorlandı. *"Sosyalizasyon"* dendi, *"zorunlu ve zorunlu olmayan tam gün"* dendi sisteme işlerlik kazandırılmak istendi. Bir yandan liberal bir anlayış, öte yandan sosyalizasyon gibi, tam gün gibi zorlayıcı anlayışlar elbette ki bir arada yürümeyecekti. Ve yürümedi de, yürümediği için de Türkiye'nin genel sağlık politikasına bir ad konulamadı.

Öyle ki, 1960'lı yıllarda yanı Bakanın bakanlık dönemi içinde önce zorunlu olmayan tam güne gidilmek istendi, gerekli girişimlerde bulunuldu, ama kısa bir süre sonra uygulamayı yapmak isteyen aynı yönetim işten vaz geçti. Böylece aynı siyasal anlayışın egemen olduğu bir dönemde bile genel sağlık politikasına iki ad ayrı ayrı verilmek istendi.

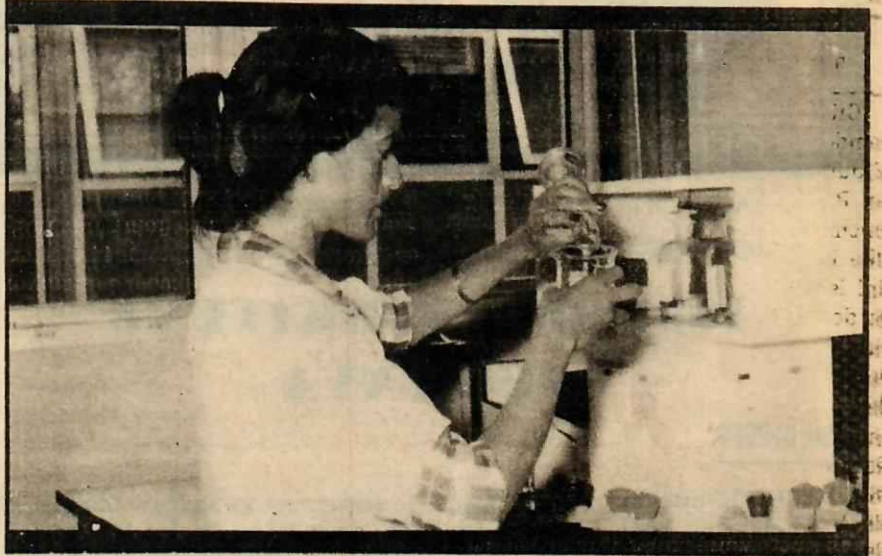
Bir de Türkiye'de sık sık olan hükümet değişiklikleri nedeni ile bozulan sağlık politikalarının ve salt bir önceki dönemde öyle yapıldı diye bir sonraki dönemde tam aksinin yapılmasının doğurduğu aksaklık ve yanlışlıklar işte Türkiye'yi bugün içinde bulunduğu sağlık kargaşasına itmiştir.

Oysa Türkiye'nin Milli savunma politikası gibi değişmezlik gösteren bir sağlık politikasının da olması gerekir. Türkiye'nin Milli Savunma Politikası nasıl yurtta ve dünyada barışı amaçlayan ilkeler üstüne oturtulmuşsa, sağlık politikasının da, halk sağlığının esenliğine yönelik bir görüş içinde olması ve bunun bir takım siyasal ve partisel görüşlerle değiştirilmemesi kuralı benimsenmelidir.

SİSTEM NE OLMALI

Bugüne değin var olan sistem, başlangıçta da değindiğimiz gibi bir bakıma halkı sağlık güvencesinden yoksun bırakan liberal bir sistemdir. Bunun yürümediği ise zaman zaman bu sistemin en büyük savunucularının bile yeni çıkış yolları aramasından bellidir.

O halde geriye ne kalıyor? Kalan, adı ne olursa olsun sağlık personelinin gününün tamamını kamu hastanelerinde geçireceği ve halkın karşılıksız muayene ve tedavi olabileceği bir sistemdir. Bu sistem çıkarılacak, bir Genel Sağlık Sigortasının güvencesi altında da işlerlik kazanabilir, ya da denenmiş Tam Gün Yasası benzeri bir yasa ile de düzenlenebilir. Adı üzerinde çok fırtınalar koparılmış olan Tam Gün Yasası gün geçtikçe anlaşılmıştır ki bazı eksikleri ile birlikte gene de yararı çok olan bir yasa idi. Üzerinde çok tartışılan YÖK'ün uygulamada Tam Gün benzeri bir anlayış gösterdiği hiç gözlerden kaçmamalıdır. YÖK'ün bugünkü çeşitli kurumları içinde bulunan yöneticiler Tam Gün'e karşı oluşları ile tanınmışlardır. Ama şimdi görüyoruz ki, YÖK bir bakıma Tam Gün anlayışına uygun bir sistemle çalışacaktır. Muayenehane açmanın bir takım kurallara bağlanması, hastane içinde çalışmaların düzenlenmesi ve döner sermayeden ödenti yapılması gibi.

O halde hastane içinde çalışmaların, dışardaki çalışmalardan daha fazla ve bilimsel olması uygulanacak sistemin temel ilkesi olmalıdır. Kamu kuruluşlarında görevli kişilerin çalışmalarının büyük bölümünü kurumuna vermesini istemek kadar doğal hiç bir şey yoktur. Bu çalışmaların karşılığı olarak da halk vatandaşın devlet tarafından bakılma güvencesinden elbette ki daha fazla yararlanacaktır.

Böyle bir sistemin adına ne denirse denilsin, ülkemiz için, halkımız için en yararlı bir sistem olacağına kuşku yoktur.

12 Eylül'den sonra, muayenehane açan hekimlerin de hastanede tam gün çalışşmalarının benimsenmesi yeni genel sağlık politikasının bir önemli adımı sayılmalıdır.

Dünyanın en büyük basın organlarında forumlarında ve kapalı kapılar ardında

1981'DE TÜRKİYE VE DIŞ DÜNYA

Haluk GERGER

TÜRKİYE, belki de tarihinin hiçbir döneminde 1981 yılında olduğu kadar dünyada tartışma konusu olmadı. Bu, ilk bakışta, Türkiye'ye karşı dünyadaki yoğun ilgisizlikten yakınanlar için sevindirici gelebilir. Gerçekten de, dünyanın tüm önemli forumlarında, tüm *"Kapalı kapılar ardında"* ve büyük basın organlarında Türkiye baş köşedeydi 1981 yılında.

Ne yazık ki, Türkiye 1981'deki *"baş köşe"*de bir hedef durumundaydı, bağımsızlığına ve geleceğine yönelik saldırılarla karşı karşıyaydı. 1981 yılında Türkiye, üzerinde hesaplar yapılan, oyunlar oynanan, daha doğrusu bir zamanlar oynanmış oyunların karşılığının beklendiği bir ülke durumundaydı.

Temel hedefleri, Türk demokrasisini çökertmek, Türk halkını bölerek yönetip sömürmek ve Anadolu insanını görkemli uyanışının kaynağında boğmak olan saldırgan dış güçler, 1981'de artık el de ettiklerinin meyvelerini toplama hevesi içindeydiler. Planları, dış kaynaklı, bilinçli ve yapay terörizmde somut ifadesini bulan bu güçlere göre, terörizm şokunu yaşayan, suskun, ekmek kavgası içindeki Türk halkı artık kendileri için bir tehlike oluşturmuyordu ve binbir türlü oyunla zayıflatılmış, dışa bağımlılaştırılmış Türk devleti de istedikleri gibi kullanılabilirdi. Onlara göre, planları nihayet başarıya ulaşmış ve Türkiye kapana kıstırılmıştı.

Geçen haftaki yazımızda, 1981 yılında tüm dünyada demokrasi, barış ve bağımsızlığın yoğun saldırılara hedef oldugunu yazmıştık. Türkiye'de barış ve demokrasi daha önceki planlar sonucu çökertilmiş olduğu için, 1981 yılındaki hedef artık ulusal bağımsızlıktı. Çözümsüzlük modelleri içinde kıskıvrak bağlanarak bağımlılaştırılmağa çalışılan Türkiye, onlara göre, Friedman barışı için kullanılmalıydı.

Ve işte tüm 1981 yılı boyunca böyle tartıştı Türkiye'yi dünya. Önce, *"Türkiye, İran'a karşı kullanılmalıdır"* denildi; *"Türkiye'de Şahçıların ordu kurduğu, devrik Şah'ın kızkardeşinin sık sık Türkiye'yi ziyaret ettiği, İran'dan kaçmış generallerin Türkiye'de Humeyni'ye karşı planlar düzenledikleri"* yazıldı, söylendi. Amaç, bir yandan Türk-İran ilişkilerini bozmak ve Türkiye'yi Orta Doğu'da yalnızlaştırmak, öte yandan Türkiye üzerinde psikolojik baskı kurmak ve gerekli kamuoyunu yaratmaktı. Arkadan, tüm bunlar gecikmiş bir Dışişleri Bakanlığı bildirisiyle yalanlandı.

Daha sonra, *"Türkiye'nin Körfez ve Orta Doğu'da Friedman barışının jandarması olması"* tartışıldı; Türkiye'nin hava sahasını Amerikan Acil Kaydırma Gücü için açacağı, Türkiye'de bu güç için depolama olanakları verileceği, Türkiye'nin yeni CENTO içinde yer alacağı öne sürüldü. Bu arada, NATO kararı alınmadan bunların olamayacağı yetkililerce açıklandı.

Arkadan, İspanyol askerlerinin Doğu Anadolu'ya yerleştirilecekleri haberi yayıldı. Bunun, İspanya'nın NATO'ya girmesine karşı oluşabilecek Sovyet tepkilerini Türkiye üzerine çekmek için mi, Türk askerlerini Körfez bölgesine kaydırabilmek için mi, yoksa, İspanyol ordusunun *"demokratik gelenekleri"*nden yararlanmamız için mi istendiği belli olmadan Dışişlerinin yalanlaması açıklandı.

DIŞİŞLERİ BAKANI TÜRKMEN

Bu arada, Türkiye üzerindeki baskılar Ermeni terörüyle yoğunlaştırıldı. Türkiye'yi 1981 yılında yalnız müslüman Orta Doğu'dan değil, demokrat Avrupa'dan da soyutlamak isteyenler, Ermeni katilleri Avrupa başkentlerine saldılar. →

nice şehitler verdik. Avrupa Konseyi yıl boyunca Türk demokrasisinin geleceğini tartışırken, Ermenilerden, Yunan lobisinden ve Amerikancı Türk *"milliyetçileri"*nden oluşan bir *"Kutsal ittifak"* her çabayı gösterdi Türkiye-Avrupa ilişkilerini bozmak için. Ve arkadan, Dışişleri Bakanı *"gerekirse çıkarız Avrupa Konseyinden"* dedi, yetkiller sık sık Türkiye'nin Konsey üyeliğini sürdürme isteğini vurguladılar.

Yunanistan'da adı *"Sosyalist"* kendisi şoven bir iktidar, bir başka sacayağını oluşturdu Türkiye'ye saldırı kalelerinin. Kıbrıs'ta ve Ege'de zeytin dallarının arkasına gizlenmiş saldırılar birbirini izledi.

Papandreu'nun bir oyunun parçası olmadığına dayanan iyimser bir tahminle, Yunanistan'daki iktidar güçsüzleştirilmiş Türkiye'ye karşı macera heveslerine kapıldı. Ve ulusal savunma kavramı tozlu raflarda unutulamayacağını gösterdi.

Ve tüm bu gelişmelerin ışığında Türk-Amerikan ilişkileri güçlendi, yoğunlaştı, sıcaklaştı 1981 yılında. IMF'den, finans-kapital çevrelerinden, Beyaz Saray'dan övgüler yağdırıldı Türkiye'ye ve izlenen ekonomik politikaya.

Türk dış politikası ise, geç kalmış, yuvarlak demeçler, yusyuvarlak bildirilerle yürütüldü yıl boyunca. 1981 yılında Türk dış politikası konusunu işleyebilmek için bir dış politika gerekliydi. 1981 yılını Türkiye dış politikasız geçirdi.

Dışişleri Bakanı, Türk dış politikası için *"etiketler"* uydurulduğundan yakınmış. Oysa 1981'in *"dış politikasızlık"*ına etiket bulmak bile olanaklı değil.

İlerde Türk dış politika tarihini yazacak olanlar, hüzünle anacaklar 1981 yılını. 1981 yılı, Türkiye üzerinde oyunlar oynanmak istenen bir yıl olarak kalacak belleklerde. 1981 yılı, Türkiye'nin emperyalizmin jandarması yapılmak ve daha önceki hain tuzakların sonuçlarının alınmak istendiği bir yıl olarak anımsanacak.

1981 yılı, aynı zamanda, Türk halkının tüm bu baskılara karşı suskun direnişinin acılı günleriyle de anılacak ve ulusal bağımsızlığın gerçek savunucuları, ulusal onurun bir daha asla kırılmaması ve 1981'lerin bir daha yaşanmaması için hep uğraş vereceklerdir.

LEYLA HALİT'İN ÇOCUKLARIYLA

Jülide GÜLİZAR

5 OCAK tarihli gazetelerde bir haber *"62 ülkede iki milyar insan özgürlüklerinden yoksun yaşıyor. Özel bir kuruluş olan Özgürlük Derneği'nin araştırma raporuna göre 54 ülkedeki bir milyar 630 milyon kişi her türlü politik ve sosyal hak ve özgürlüklere sahip. 69 ülkede 916 milyon insan ise kısmen özgür."*

Bir davetiye: *"Filistin Devrimi'nin 17. yıldönümü dolayısıyla .... geceye ve folklor gösterisine onur vermenizi..."*

Özgürlük Derneği'nce hazırlanan araştırma raporunun birinci bölümüne giren insanlar, bu çağrıyı yapanlar. Her türlü özgürlüklerinden yoksun.. Geçtim özgürlükler den, en doğal ve en kutsal hak olan yaşamak hakkından bile yoksun. Emperyalizmin eli 30-35 yıl önce, Orta Doğu'nun bu özgürlüklerine düşkün, toprağına tutkun, geleneklerine bağlı, dirençli insanlarını yurdundan yuvasından etmiş.. Aynı el, sonra bu topraklara emperyalizmin ileri karakolunu kurmuş. O gün bu gündür bu yurtsuz-yuvasız, topraksız insanlar sığınabildikleri topraklarda kamplar kurmuşlar, yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar. Yaşam savaşımı yanında özgürlük savaşımı da vererek.. Dayanarak, direnerek.. Çoğu analar bebesiz, çoğu bebeler babasız kalarak. Ama gene de,

"Dişlerimle savunacağım yurdumun her karış toprağını. Dişlerimle. Başka yurt istemem Assalar damarlarımdan beni, istemem gene."

Diye haykıranlar.. Ya da bir düşman kurşunuyla devrilen yiğitlerin ardından;

"Toprak koyun başının altına. Kardeşler. Tutkundu toprağa. Anaydı toprak. Vatandı ona." diyenler.

"GİTMEYECEĞİZ BURADAN" diye haykırıyor bir Filistinli ozan.

Bin kere daha kolay, daha olanaklı. Geçirmek bir iğne deliğinden. Bir koçaman fili. Balık avlamak göklerde. Toprak sürmek denizlerde sabanla traktörle. Zır zır konuşturmak bir timsahı. Bin kere daha kolay daha olanaklı. Ama zorbalığınıza baskılarınıza güvenip. Düşünme gücünün ışığını söndürmek. Ve kendimize çizdiğimiz yoldan. Ayırmak halkımızı bir kıl payı. İşte bu olanaksız. Sanki biz. Ledda'da, Ramla'da ve Celile'de. Yirmi bin olamaz şeyiz."

Buncasına toprak tutkunluğuna, 30-35 yıldır o topraklardan uzak yaşamanın özlemini ve burukluğunu koyunca insan, Filistinlilerin acısını daha derinden kavrıyor.

Çadır yaşamına mahkum edilen insanlar, yaşadıkları güçlüklerle, insanlık dışı uygulamalarla dünyanın, Birleşmiş Milletler'de dünyaya düzen vermeye kalkan birçok sayın bayların ilgisini çekmedi. Ne zaman ki Filistinli gerillalar dünyayı sarsan eylemlerine başladı.. Ne zaman ki bir Leyla Halit çıktı ortaya.. Dünya o zaman gerçekten sarsıldı, kendine geldi. Gözler, bu Orta-Doğu'nun ezilen, yok olmaya bırakılan insanlarına çevrildi. Kimi gözler öfkeyle, kızgınlıkla baktı, kimileri sevgiyle, sevecenlikle.. Bir savaşım duyurulmuştu sağır kulaklara. Anaların, eşlerin, çocukların gözyaşları, oğulların, kocaların, babaların kanları karşılığında..

Eylemler zamanında kesilmezse haklılığı haksızlığa, nefrete, kine önüştürebilirdi. Filistinliler bu gerçeği gördüler. Günümüz insanları haklarını daha başka ortamlarda ve daha başka yollarla savunuyor, kanıtlıyor ve elde ediyor. Filistinlileri de bu yolda, bu ortamlarda görüyoruz eylemlerden sonra.

Bir gün El Fetih Örgütü'nün lideri Yaser Arafat, bu küçücük boylu adam Birleşmiş Milletler Kürsüsünde devleşiyor. Bir savaşım örgütünün lideri tıpkı bir DEVLET temsilcisi gibi konuşuyor. İnsanlarını, güçlüklerini, acılarını anlatıyor tüm dünyaya.

4 Ocak 1982. Filistin Devrimi'nin on yedinci yıldönümü kutlanıyor coşkuyla, inançla ve hüzünle. Gösteri Salonu ağzına kadar dolu. Bu TOPRAKSIZ-DEVLETSİZ insanların gecesinde pek çok DEVLET"in diplomatik temsilcisi Filistinlilerle aynı duyguyu paylaşıyor.

"Öğretin karanlık tarihimizi. Öğretin Çocuklarımıza. Yapışıp kalsın diye kanımız. Bir felaket arması gibi. Katillerin bayrağında. İsteriz güçsüzleri. Koruyasınız güllelerden Enezleri koruyasınız. Yara almasın hiçbir canlı. Ve geleceğin çocukları. Dört açın gözünüzü. Tetikte olun. Hazırlanın kavgaya."

Salona Beyrut'taki *"Filistin Şehit Çocukları İlk ve Ortaokul Öğrencileri"* giriyor. 6-14 yaş arası çocuklar bunlar. Ellerinde bebek yaraşacak yaştaki kızlar, çelik çomak oynayacak yaştaki oğlanlar.. Ulusal giysileri içinde, ellerinde tahtadan silahlarıyla ve Filistin kavgasına hazır. Sımsıkı kavramalarına karşın gene de ellerinde iğreti duruyor gibi geliyor bana bu silahlar. Ya da gönlüm öyle istiyor. Sıranın en önünde, Filistin bayrağını taşıyan alev gözlü kız daha *"şeker yiyecek yaşta"*. Adımlarının sesi ve gözlerindeki anlam boyunu kat kat aşıyor. Yalnız o mu, hepsi öyle. Şehitlerin alevi türküsü ile başlıyorlar gösterilerine. Sesleri tüm salonu kaplıyor. Sonra taşıyor salondan.. Dalga dalga gidiyor Filistin kıyılarına.. Dağlarına.. Sularına.. Göklerine.. Şimdi yabancıların oturduğu topraklara..

"Seni yalçın dağlarda gördüm. Kuzularınla, kovalanan çoban kızı. Seni su testilerinde gördüm. Buğday başaklarında. Yıkık-dökük, parça-parça, un-ufak. Hizmet ederken gördüm gece klüplerinde. Sancıların şimşeklerinde ve yaralarda. Gördüm seni bir mağaranın ağzında. Yetimlerinin çamaşırlarını iplere asarken."

Şehit çocukları daha sonra halk oyunları sunuyorlar. Adımlarının her birinde kendi topraklarına basar gibi oynuyorlar. Elleri sık sık havada. Küçücük parmaklarıyla sürekli zafer işareti yapıyorlar. Sesleriyle, oyunlarıyla bir devrimi anlatıyor..

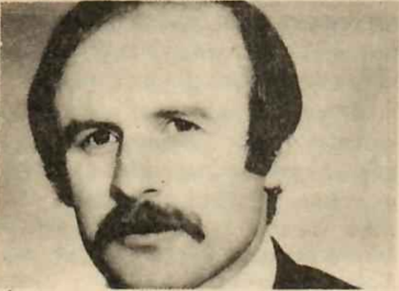
Yeni bir öğrenci grubu alıyor yerini birincilerin. Komando giysileri içinde kız-erkek öğrenciler.. Ellerinde yine tahtadan tüfekler. Önce halk oyunları sunuyorlar, sonra savaş oyunları. Hep zafer işareti yaparak. Sanki gerçek mevzilerde gerçek düşmanın üstüne yürüyorlar. Yüzleri bir çocuksu, bir kocaman.. Bir çocukluklarını yaşıyorlar, bir devrimlerini.. Bir türkü söylüyorlar. *"Vaatler rüzgarla gitti ama silahlar kazanacak"*. Oysa insan, silahlar değil barış kazansın istiyor. Ama ne tuhaf, barış da silahla kazanılıyor. Sonra Vatan Marşını okuyorlar. Büyük, küçük, seslerinin soluklarının tüm gücüyle. Sonra yine *"şeker yiyecek yaş taki"* bir küçük kız haykırıyor. *"Yaşasın Türkiye, yaşasın Filistin"*.

AMATÖRLER BÜYÜYORLAR

Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu 1. Genel Kurulu Ankara'da toplandı ve Genel Başkanlığa, Kurucu Genel Başkan Rıza Sümer seçildi.

9 Ocak Cumartesi günü Türk-İş Salonunda yapılan toplantıya Ankara, İstanbul, Trabzon, Bursa ve Samsun Amatör Spor Kulüpleri Federasyonlarından 55 delege katıldı.

İzmir'de de, Dr. Ümit Erdem'in başkanlığı'nda Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu kuruldu. Ne varki, bu Federasyon henüz tüzel kişilik kazanamadığı için 1. Genel Kurula katılamadı.

Bu arada, İstanbul delegelerinin içinde olduğu Mavi Trenin raydan çıkması üzüntüye yolaçtı.

49 Kişinin oy kullandığı seçimler sonucu 45 oyla Rıza Sümer Genel Başkan seçildi.

18 kişilik Yönetim Kurulu'nda Genel Başkan Vekilliklerine İstanbul'dan Kemal Bektaş, Bursa'dan Sina Gencoğlu, Trabzon'dan Atilla Damlacı ve Ankara'dan Av. Ömer Remzi Arıkan, Genel Sekreterliğe İstanbul'dan Hüdaverdi Talay, seçildi.

Genel Kurul'dan sonra Yönetim Kurulu, 30 Ocak 1982 Cumartesi günü Ankara'da toplanmaya karar verdi. Bu toplantıda, Spor Araç ve Gereci Kooperatifi, Spor Yayınevi, Gelir Kaynakları sürekli yayını, Yurd Dışı ilişkiler, başka illerde de federasyonların kurulması ve bir politikanın saptanması konuları yanında amatör sporun tüm sorunları ele alınacak ve bir çalışma planı hazırlanacak.

Amatör Spor-Kon Genel başkanı Rıza Sümer, Genel Kurul'da yaptığı konuşmada şöyle dedi:

"Bugünkü yönetimin tarihsel hakkını saklı tutarak söylemek gerekirse, Türkiye, beden eğitimi ve sporda sınıfta kalmıştır. Beden eğitimi ve sporun içinde kim varsa, hepimiz, devlet veya özel, bilimsel veya yönetimsel açıdan sınıfta kaldık. Bugünkü yönetim, işte böylesine sınıfta kalmış bir dünya içindedir. O nedenle, spor dünyasının içinde olan herkes ve her kuruluş, hiç olmazsa, ülkenin tarihinde özel bir yeri olan şu dönemde kendini yeniden denetlemek ve düzenlemek zorundadır. Türkiye'de, özellikle sınıfını geçmiş hiç-bir özel veya kamu kuruluşunu göremiyoruz. Artık, devlet de özel ve kamu kuruluşları, basın, kulüpler, hepimiz biraz durup düşünmeli ve kendimize çeki düzen vermeliyiz. Sınıfta kaldık. Dileriz belge almayız. İnanıyoruz ki belge alsak da bizden sonra gelecekler sınıfı geçeceklerdir."

Genel Kurulda, delegeler yüzde 8'lerin dağıtılmamasını eleştirdiler ve kulüplerin uğraşacakları spor dalları, nasıl kurulacağı saptanırken ve kulüplerin dernekler kanunu karşısındaki durumu belirlenirken devlet sorumlularının Konfederasyondan görüş almasını istediler.

KİMLER KONUŞUYOR

Türkiye'de, 1981 yılında bu yılın Büyük Önderimiz Atatürk'ün doğumunun 100. yılı olması nedeniyle çeşitli paneller, açık oturumlar, seminerler, toplantılar düzenlendi.

Çok kişi konuştu, bildiri sundu.

Ne yazık ki, konuşanların içinde, sporun asıl alınteri sahipleri ve yüzlerce amatör kulübün temsilcileri ya hiç yoktu, ya da onların sözleri kamuoyuna yansımadı.

Basınımız ve TRT, genellikle, bu tür çalışmalara katılan ünlülerin, Bakanların, Müsteşarların, Genel Müdürlerin sözlerini verdi, yayınladı.

Oysa, oralarda yönetilenler konuşmalı, TRT ve Gazeteler, daha çok yönetilenlerin, spor yapanların görüşlerini, dilek ve önerilerini topluma yansıtmalıydı.

Nedense, olmadı bu?

Basın ve TRT, çağdaş spor yayıncılığına o denli gereksinme duymasına rağmen, çeşitli nedenlerle gerçekleşemiyor bu.

Özellikle, hepsi birer birer büyük değer olan TRT Spor Bölümündeki arkadaşlarımız zor durumda. Haber Merkezi politikası ile Spor Bölümü politikası çelişkili.

Spor Bölümünde hiç ele alınmayan, ya da çeşitli nedenlerle ele alınmayan konular çok önemli, Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, resmi maç oynamamış ve kulüplerinden izin almış olması koşulu ile amatör sporcuların da ara transfer yapmasını savunuyor. Genel Başkanı basına açıklama yapıyor. Profesyonellerin ara transfer haberlerini veren TRT'de, amatör binlerce genci ilgilendiren bu ve benzer nice haber yer almıyor?

Yönetimin, belli çevrelerin etkisinden kurtulabilmesinde, açık oturumlarla, tartışmalarla TRT'nin ve basının çok önemli bir yeri olmalı.

Çağdaş dünyada, kitle iletişim araçları, yarışma yayınlamakla topluma karşı görevlerini yapmış sayılamazlar, hatta tarihsel sorumluluk altına girerler.

Toplumsal sorunların açığa çıkmasında ve çözüm yollarının bulunmasında sadece basın ve TRT'nin değil, Türkiye Spor Yazarları Derneği Genel Başkanlığı'nın, "Gençlik ve Spor Akademilerinin, üniversitelerin ve kamu kuruluşlarının da sorumluluğu olmalı.

TSYD, bir panel düzenliyor, Türkiye'nin birçok değerli kuruluşunun temsilcisi yok. Bir federasyon ve Konfederasyonun düzenlediği bir tartışmada olması gerekenler yok. Kuşkusuz, bu yoklar, başarının da yokluğuna yol açıyor.

Bugün gözden kaçmayan bir konu da, yönetimle ilgili.

Bir kulüp, bir dernek panel, yemek, toplantı veya benzeri etkinlik düzenlerken, Bakanlık yönetimi, tam kadro orada. Amatörlerin en büyük kuruluşu, Atatürk Dönemi Spor Politikası, Spor Yönetimi, Sorunlar ve çeşitli konularda bilimsel toplantılar düzenliyor, orada devletten hiç kimse yok. Genel Kurullara gidilmez, bir başarı mesajı gönderilmez.

Oradaki insanların, Olimpiyatlara, Dünya Şampiyonlarına giden yolun başlangıcında bulundukları düşünülemez.

Hiç konuşmayanlar, konuşturulmayanlar, selam sizlere..

YALINLIK VE AÇIKLIK

TAHSİN YÜCEL

Antoine ve Saint-Exupery, *"İnsanların dünyası"* adlı yapıtında, makinelerin gelişiminden sözederken, *"Öyle anlaşılıyor ki, eklenecek bir şey kalmadığı zaman değil, çıkarılacak bir şey kalmadığı zaman erişiliyor kusursuzluğa"* der. Sonra da, sözü uçaklara getirerek, çarpıcı bir biçimde örneklendirir düşüncesini: *"Bir zamanlar, karmakarışık bir fabrika içinde çalışır gibiydik. Ama bugün motorun dönmekte olduğunu unutuyoruz. En sonunda kendi görevini yerine getiriyor. Göreviyse, dönmek, yüreğin vurması gibi. Ve biz, yüreğimize dikkat etmediğimiz gibi, ona da dikkat etmiyoruz. Dikkatimizi araç yutmuyor artık. Aracın içinden, aracın ötesinde, eski yaratılışımızı, bahçıvanın, gemicinin ya da ozanın yaratılışını yeniden buluyoruz".*

Eklenecek değil, çıkarılacak bir şeyi kalmamak. Verilen örneği de gördükten sonra kusursuzluğun bundan daha kusursuz bir tanımı olamazmış gibi geliyor insana. Ama her zaman, her yerde, her alanda ve herkes için geçerli bir tanım olduğu söylenebilir mi? Hayır. Barok sanatı benimsemiş bir sanatçı ya da yasak üstüne yasak koyan bir yönetici için bundan daha aykırı bir kusursuzluk tanımı olamaz. Bununla birlikte, her öğesi işlevsel olan yapılarda oturmanın, yasaları ve kuralları nerdeyse yürek vuruşlarına dönüşmüş toplumlarda yaşamanın değerini anlamış olanların bu tanımı benimsemeleri olanaksız.

Yazın konusunda da böyle. En azından, birçok dönemlerde, gerek kuramcıların, gerekse sanatçıların yapıtı elden geldiğince yalınlaştırarak, yeni fazlalıkları atarak en az sözle en çok şeyi söylemenin onu yalnızca en güzele, en kusursuza değil, aynı zamanda en doğala, en insancaya da yaklaştırmak olduğunu düşündüklerini biliyoruz. Klasik Fransız yazını en belirgin örneğidir bu tutumun, Japon haykulaıysa en çarpıcı örneği. Bizim yazınımız da oldukça zengindir bu bakımdan. Özellikle halk yazınımızla yeni şiirimiz.

Ama yalınlığın açıklığı, kolaylığı da içerdiğini söyleyebilir miyiz? Saint-Exupery'nin uçak örneğini ele alacak olursak, hayır. Çıkarılacak hiçbir şeyi kalmamış, motorunun dönüşü bile dikkati çekmez olmuş bir uçak, bir fabrika içini andıran uçaktan daha yalın, daha kusursuzdur kuşkusuz, üstelik çok daha rahattır, çok daha doğal görünür gözümüze. Ama bütün bunlar işleyişini daha kolay kavrayabileceğimizi göstermez. Tam tersine. Bilim için de, yazın ve düşün yapıtları için de böyle. Sayısız örneklerden biliriz. Matematiğin en yalın, en kusursuz bilim dalı olduğu söylenir; ama kimse en kolay bilim dalı olduğunu söylemez. Racine, yalınlığı en son noktasına götürmüş ozandır; ama, on yedinci yüzyıldan bugüne, yapıtları üzerinde çok yorum yapılmış ozanlardan olduğu da kuşku götürmez. Üstelik, bütün bu yorumların birbirleriyle uyarlık içinde bulunduklarını söylemek de olanaksızdır. Maupassant'ın öyküleri çok yalındır; bu nedenle çokları fazlasıyla *"basit"* bulur bu öyküleri; ama bu özellik Greimas gibi bir bilim adamının Maupassant'ın topu topu beş sayfalık bir öyküsü üzerine üç yüz sayfalık bir inceleme yayımlamasını, en basit görünen bir tümcesi üzerinde sayfalarca yorum yapmasını önlememiştir.

Ama bunca uzaklara gitmeye ne gerek var? Okullarda, Türkçe ya da yazın derslerinde, çoğu kez alabildiğine yalın görünen, küçücük parçalar üzerinde uzun yorumlar üretilmez mi? Küçük ve yalın parça daha bir açık, daha bir anlaşılır duruma gelmez mi böylece? Herhalde. Herhangi bir bir düşünceyi, herhangi bir duyguyu ya da düşlemi en az şeyle anlatmayı seçiyorsak, kullandığımız öğlere genel olarak yüklenmedikleri işlevler yüklüyoruz, dolayısıyla okurun ya da yorumcunun işini güçleştiriyoruz demektir. Ona bir etkinlik alanı bırakıyoruz demektir. Yalın yapıtı daha doğal, daha insanca kılan, *"bahçıvan, gemici ya da ozan yaratılışımızı yeniden bulmamızı"* bağlayan etkenlerden biri de bu belki. Ama yalınlık nasıl elde edilmesi güç bir netilikse, yalını tümüyle anlamak, kavramak da öylesine güç bir iş olabilir.

Bunun için, çoğu kez çok açık gibi görünen olaylar karşısında olduğu, ilk bakışta çok açıkmış gibi bir izlenim uyandıran yapıtlar karşısında da: *"Gerçekten açık mı bu yapıt, göremediğim, kavrayamadığım hiçbir gizi yok mu? Yoksa herhangibir yolcunun bindiği uçağı gördüğü gibi mi görüyorum onu?"* diye sormamız gerekir. Bir de, yalınlıkla açıklık aynı şey olmadığına göre, bir yapıtı karmaşık diye nitelemeye yöneldiğimiz her seferde kendi yargımızdan azıcık kuşku duymamız.

İZMİR'DEKİ SERGİLER

AK SANAT GALERİSİ: Mehmet SABIR-Cahit KOÇÇOBAN'ın karma resimleri 21 Ocak 1982 gününe kadar sergileniyor.

RESİM HEYKEL MÜZESİ: Özdemir ALTAN'ın 1965-1980 dönemi resim ve halı çalışmalarının çeşitli örneklerini içeren sergi 30 Ocak 1982 gününe kadar izlenebilir.

FRANSIZ KÜLTÜR MERKEZİ: Steteskopu icadeden ve anatomik kılinik tıpbını kuran THEOPHİLE LAENNEC'nın 200. doğum yıldönümü nedeniyle açılan sergi 6 Ocak 1982 tarihinden 18 Ocak 1982 tarihine kadar izlenebilir.

Aynı Sergi 18 Ocak 1982 tarihinden 31 Ocak 1982 tarihine kadar Ege Üniversitesi Ege Tıpta sergilenecek.

1. ULUSLARARASI NOEL BABA FESTİVALİ

Bülent ERDEMOĞLU

Tören 11.30 dolaylarında başladı. Dışarda sağanak yağışa karşın öbek öbek Demre'liler, içerde basın mensupları, rahibelerden oluşan kilise korosu, Vatikan Büyükelçiliği Ankara Maslahatgüzarı, Papanın İstanbul temsilcisi ve TRT ekibi vardı. Ha, bir de Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından Uyguner'in canlandırdığı Noel Baba.

TRT'nin Eurovision kanalıyla naklen tüm dünyaya ilettiği kilisedeki tören, İstanbul St. Antuan Katolik Kilisesi Korosunun okuduğu İncil ilahileriyle başladı.

Incil'in onuncu bölümündeki *"Sevgi herşeyden üstündür"* başlıklı parçanın okunmasından sonra, Papa'nın İstanbul temsilcisi Pierre Dubois, Türkçe konuşmasında St. Nikolaos'nın yaşamında ve ölümünden sonra dünyada oynadığı rolle, insanları birbirine yaklaştırdığını belirterek, *"St. Nikolaos'nın Demre'de doğup şimdi Bari'de gömülü olması birbirlerini gitgide daha çok anlamak daha iyi tamamlamak ve birbirine daha etkin yardım etmekle yükümlü insanlar arasında onu bir bağ olarak görmeye davet ediyordu"* diye sözlerini sürdüren Piskopos Pierre Dubois, *"Bari'de St. Nikolaos'nın türbesinden esrarengiz biçimde sürekli nefis kokulu bir yağ akıyor. Bu yağ gerçek bir dostluğun simgesi olsun"* diyerek konuşmasını tamamladı. Kilisedeki törenden sonra Kaş'a gidildi.

Noel Baba Kaş sokaklarında kısa bir tur atıp, yetişebilen bebelere şeker dağıttı. Akşam yemeğinden sonra iskelede kurulan çadırların kuşattığı alanda türkücüler dinlendi. Sözün kısası Demre'lilerin zorunlu olarak hiçbirşey anlamadığı festival Kaş'lılara yaradı.

NOEL BABA KİMDİR?

Batı dünyasının kırmızı elbiseleri, bembeyaz sakalı, pembe yanakları ve armağan torbasıyla sevimli, tombul Noel Baba olarak idealize ettiği St. Nikolaos, bir Hristiyan azizi olup, Patara (Antalya'ya bağlı Ovagelemiş) da doğdu.

6 yaşındayken bir veba salgınında ailesini kaybetti. Amcası tarafından yetiştirilen Nikolaos, Ksanthos (Antalya'ya bağlı Kınık)ta eğitimini tamamladı. Pınara (Muğla'ya bağlı Minare)da kısa bir süre rahiplik yaptı. Sonra Kudüs'e giderek hacı oldu. Amcası öldüğünde Myra (Antalya'ya bağlı Demre)da piskopos oldu ve yaşamının sonuna kadar bu görevi sürdürdü. Çocukların ve Denizcilerin koruyucusuoldu.

Bir ara Bizans İmparatoru II. Konstantin'in çağrısı üzerine İznik'te İncil'i yorumlamak için toplanan I. Konsül toplantısına katıldı. Burada Doğu ve Batı Kiliselerinin birleştirilmesini önerdi.

Hristiyanlığa Roma'lılar tarafından vurulan darbeden sonra, Myra'ya döndü. İnşa ettiği St. Sion manastırına çekildi. 6 Aralık 343'de öldüğünde mermer bir lahide konuldu. Bu lahit, şimdi Demre'deki kilisededir.

1087'de Türkler Akdeniz kıyılarını ele geçirdiklerinde, üç gemiyle gelen Bari'li 62 tüccar ve gemici St. Nikolaos'nın mezarını açarak kemiklerini İtalya'da Brai'ye kaçırmayı başardılar.

Yalnız kemiklerden bir bölümü aceleyle unutuldu. Bunlar şimdi Antalya Müzesinde sergilenmektedir. Kaçırılanlar ise St. Nikolaos'nın kenti olarak adlandırılan Bari'de inşa edilen St. Nikolaos Kilisesinde saklanmakta ve her sene 7-9 Mayıs tarihleri arasında bu olay kutlanmaktadır.

FESTİVALİN AMACI VE YARARI

Demre'de ve yörede kış turizmini canlandırmak amacı güden bu festivalin birçok eksikleri var. En büyük eksiklik turistik altyapı tesislerinin olmadığı bir bölgede düzenlenmesi. Bu yüzden dışarıdan geleceklere bağlantı yapılamıyor.

Ayrıca etkinliklerin daha ilginç, yoğun, yaygın ve planlı olması gerekiyor. Ancak yerinde bir girişim olduğu ve ilk kez düzenlendiği için birçok şeyi hoş görmek gerekiyor.

Uluslararası ilişkilerde ve turizmde dinsel bazı faktörlerin egemen olabildiği çevrelerde, yapılabilecek en güzel propaganda bu duyarlılığı iyi değerlendirebilmektedir. Noel Baba Festivali çok yönlü yararlar sağlayabilecek bir girişimdir. Şimdi bütün iş, eksiklikleri giderip, bunu olabildiğince geniş bir çevreye yaymakta.

GENÇ BİR YAŞLI MELİH CEVDET ANDAY

Zeynep ARUOBA

Tutuculuk, gericilik insanın dogmatikleşme-dogmatikleştirme eğilimin bir sonucu olarak, onun sadece dinle ilişkisinde ortaya çıkmaz. Din olsa olsa insanın toplumla, politikayla, diğer insanlarla, kültürle, sanatla, yaşamla ilişkilerine biçimsel bir temel oluşturur. Böylece de tutuculuk, gericilik bir yaşam biçimi olarak ortaya çıkar. Bu yüzden de bir konuda tutucu, yobazlı-

MELİH CEVDET ANDAY

ğa varasıya tutucu olanın bir başka konuda ilerici, devrimci olması beklenemez. Şu şu konularda ilerciyim ama başka bazı konularda tutucuyum diyen biri ya yalan söylüyordur, ya da karşısındakini bilinçli bir biçimde kandırmaya çalışıyordur. Kişi bir yaşam biçimini benimsedikten sonra o yaşam biçimi üzerinde hafif esneklikler gösterebilir ama bazı durumlarda rastlanan o aşırı kayışlar, ya da bir yaşam biçimini bırakıp bir diğerini seçişler, baştaki seçimin tutarsızlığını gösterdiği gibi o kişilerle ilgili oldukça önemli ipuçlarını da verir.

Tutuculuğun, gericiliğin bir yaşam biçimi olmasının yanında ilericilik de aynı özelliği taşır. Bir insan edebiyat, sanat, felsefe alanında ilerici bir tutuma sahipse, politik görüşlerinde tutucu olamaz, ya da hiçbir politik görüşü olmadığını savunamaz. Yaşam bir bütündür, bir alanda verilen savaşım her alanda verilmelidir. Kişi kendini bir kuleye-edebiyat, sanat kulesine kapatıp dışarda olanlara kayıtsız kalamaz.

AYDIN BİR KAFA

Bizi böyle bir düşünceye iten, böyle bir yazı yazmamızı neredeyse gerekli kılan, tanıtmaya çalışacağımız —belki de çoğunluğumuzun tanıdığı, yazılarını okuduğu ama üzerine dikkatleri çekme yararını gördüğümüz bir yazarımızı, Melih Cevdet Anday.

Edebiyatla çok fazla ilgisi olmayanlar bu yıl Melih Cevdet'i Cumhuriyet'teki yazılarıyla izleme, tanıma, daha yakından tanıma olanağını buldular; Kültürle, edebiyatla haşır neşir olmuş bir kişinin, açık aydın bir kafanın, tutucu, bağnaz yaşam biçimlerine savaşımına tanık oldular.

Toplumumuz hem politik hem de kültürel yaşamında bunca kararsızlığı yaşarken, insan düştüğü karamsarlıktan böyle tek tek kişilerin yardımıyla çıkabiliyor ancak. Bu kişilerin varlığı pek tabii ki rastlantı değil. Kişinin kendi iç eğitiminin, bilincinin, çalışmasının ürünü kendisini kompleksiz, açık, böylesine üretken kılabilmesi.

1981'in son aylarında çıkan şiir kitabı *"Ölümsüzlük Ardında Gılgamış"* ile çeşitli derecelemelerde ön sıraları alan ödüllendirilen Anday yaşamın her alanında savaşım veren aydın, ilerici kişilerin bir örneği.

OTUZ YILLIK BİR BELGE

Milliyet Sanat Dergisi 1949 yılı Yaprak Dergisinin tıpkı basımlarını veriyor. Çıktığı yıllarda dünyaya gelen meraklıları için oldukça değerli birer belge bu basımlar. *"Fikir Sanat Gazetesi"* adı altında yayın yaşamını sürdürmüş Yaprak. 1949, bilindiği gibi Türk politik yaşamında önemli bir dönüm noktasını, tek parti döneminin sonunu, çok partili dönemin başlangıç yıllarını oluşturur.

Türkiye'de demokrasi, özgürlük kavgasının verildiği yıllardan 1949. Yaprak Dergisinin o yıllardaki birkaç sayısına baktığımızda Jefferson'dan, Whitman'dan, Lıncoln'den özdeyişlerin, şiirlerin çevirilerini görüyoruz.

Bu çevirilerin bir kısmını Anday yapmış. Whitman'dan *"Senin İçin Ey Demokrası"* adlı şiir, diğeri Linconln'ün bir konuşmasında *"Kurdun Hürriyeti, Kuzunun Hürriyeti"* adı altında bir bölüm. Bu ufak çevirilerin tek başına hiçbir anlamı olmayabilir. Ama bir bütünün parçaları olmaları bakımından anlam taşımaları yanında, seçilmiş bir yaşam biçiminin örnekleri olarak ayrıca değer taşıyorlar.

"Gel kıtayı bölünmez bir bütün yapacağım,
Güneşin görüp göreceği en yaman insan soyunu yaratacağım,
Bırakılmaz tanrısal ülkeler kuracağım
Dostların aşkından,
Dostların hayat boyu aşkından." diye başlıyan bir şiiri, *"............her gün binlerce kişinin kölelik boyunduruğu altında geçişini, bazı kimselerin hürriyetin ilerlemesi şeklinde selamladıklarını, bazılarını da bundan hürriyetin yok edilmesi manasını çıkarıp haykırdıklarını görüyoruz"* cümlelerini taşıyan bir söylevden parçalar çeviren bir kişinin bunca yıllık bilinç çizgisini *"aydın"* adı altındaki bunca bağnazlığın, bunca dar kafalılığın arasında görmemezlik, değerini vermemezlik edemeyiz.

Yazımızı Anday'ın Yine Yaprak Dergisinden aldığımız *"Çare Yok"* başlıklı şiiriyle bitirelim.

"Anladık ölüme çare yok
Kazaya belaya çare yok
Saç dökülmesine
Yüz buruşukluğuna çare yok
Açlığa da mı yok
İşsizliği de mi yok
Anlamadık gitti
Çare yok."

ANKARA' DAKİ SERGİLER

TURKUVAZ: Yusuf KATİPOĞLU'nun resim sergisi 28 Ocak 1982 tarihine kadar izlenebilir.

TAKI: Rahmetli Turgut ZAİM'in gravür baskıları 12 Ocak 1982 tarihinden itibaren üç hafta sürekli izlenebilir.

EVRENSEL SANAT GALERİSİ: Orhan TAYLAN'ın resim sergisi 22 Ocak 1982 tarihine kadar izlenebilir.

VAKKO: Nejat DEVRİM'in resim sergisi 31 Ocak 1982 tarahine kadar izlenebilir.

HALE SONTAŞ İLE SÖYLEŞİ

"Resim beni çok ilgilendiriyor, ama gerçek daha çok"
– Giacometti –

"Eşimle birlikte Anadolu'da yaptığımız bir gezide, tarlada bir doğum olayı gördüm. Doğal ve allakbullaktı.

Kadın yapayalnızdı tarlada. Kanlar içindeydi. Yalnız ve kanlar içinde unutulası değil, kazınası insan beynine"

"Neden kadın ve yatak?" şeklindeki sorumuza verdiği yanıta böyle başladı Hale Sontaş. Sanki o doğum olaylını yeniden yaşıyormuşcasına gözleri daldı. Doğum yapan kadının acısını dindirebilecekmiş gibi, hızlı hızlı ardarda sıralıyordu sözcükleri.

"70'li yıllarda gördüğüm bu ilk doğum olayı bir kadın olarak beni de etkiledi elbet. 70-72 arasındaki çalışmalarım bu etki altında yaptığım resimlerde ı oluşan ve adına 'Yataklar' dediğim bir dizi oluşturdu. Aslında yatak amaç değil araç. Yataklar Dizisinde tema yataktan çok insan. Kişinin yatağı da sosyal ve ekonomik yapının bir aynası aslında. Görkemli yataklar, doğum yatakları, hasta yatakları, hizmet sunulan yataklar, 'O'nun yatağı, saltanat yatakları ve bitmek tükenmek bilmeyen daha birçoğu.."

Topluma ulaştırmak istediğiniz bir mesaj var mı resimlerinizde? şeklindeki soruyu ise şöyle yanıtlıyor Hale Sontaş:

"Görsel sanatlarda topluma birşey vermek iddiası bana komik geliyor. Resim ustası Giacometti "Resim beni çok ilgilendiriyor, ama gerçek daha çok" diyor. Ben de bu tümceden yola çıkıyorum. Resim bir anlatım aracı benim için. Çalışmalarıma eleştirisel gerçekli yapıtlar diyebilirim. Ama öyle bir gerçekçilik ki, içinde kendi şiirini ve fantastik ögelerini taşıyor. Üstelik öykücü yönü ağır basıyor. Bir öykücünün sayfalara sığdırdığını, biz görsel sanatçılar, bir düzeyde vermeye çabalıyoruz. Bu nedenle de tüm anlatım gücümüzü zorluyoruz."

Resimlerindeki tek figüre dayalı anlatımın nedenini soruyoruz Hale Soytaş'a ve kompozisyon içinde tek bir figürü ele alış nedenini şöyle açıklıyor: *"Bireyde, tüm toplumun yansımasını görebilmek, bütününe varabilmek aradığım. Bireyde bir hareket, bir davranış, acı, sevinç, coşku, yaşamın çeşitli zaman dilimleri içinde renkle, çizgiyle, lekeyle, espas'ın değerlendirilmesiyle, bir başka deyişle resmin tüm ögeleriyle bir anlatım dilini geliştirmeye çalıştım, durağan içinde dinamik."*

AVUSTURYA - TÜRK DOSTLUK DERNEĞİ

Viyana'da Avusturya Sosyalist Partisi'nin, Avusturya Sendikalar Birliği'nin işçiler Odasının, maddi ve manevi desteği ile "Avusturya Türkiye Dostluk Derneği" kurulmuştur. Yönetim kurulunda Avusturya Sosyalist Partisi Viyana Eyalet örgütü üyeleride yer alacaktır.

Açılışı İşçi Odaları Başkanı ve Sosyalist Parti Milletvekili "Czettel" yapmıştır.

Yine açılışta Avusturya İçişleri Bakanı Sayın Erwin Lanc da bulunmuştur.

Derneğin amacı öncelikle burada yaşayan işçilerimizin sorunlarına çözüm getirmek, giderek günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları çözmek yolunda olacaktır.

Avusturya'da yaşayan vatandaşlarımızın topluma uyabilmelerini sağlayabilmek, çocuklarının içinde yaşadıkları toplumun verilerinden yararlanabilmelerini, bunun yanı sıra anavatanlarının değerlerini, kültürlerini unutmamalarını da sağlayabilmek derneğin amaçları arasında..

"81'DE NELER OLDU?

Enis Fosforoğlu Tiyatrosu, "81'de Neler Oldu?" adlı müzikli güldürüye başladı..

1981 yılında yaşanan, kültür, sanat ve müzik olaylarını sosyal açıdan irdeleyen oyunun yazarı ve yönetmeni Enis Fosforoğlu.

Işık düzenlemesi, Kaya Koçer tarafından yapılan oyunun dekorlarını Erdoğan Dikmen hazırlamış.

İstanbullu sanatseverlerin büyük ilgisini çeken oyun, Şevket Boray'ın belgesel slaytlarıyla ve düzenlemesini Cem Peköz'ün yaptığı org eşliğindeki müzikle zenginleştirilmis.

Batı Tiyatrosunun kaberesi ile, geleneksel Türk Tiyatrosunun biçimsel özelliklerini birleştirecek özellikler taşıyan oyunda Enis Fosforoğlu, Sevtap Ataç, Erdoğan Dikmen, Volkan Saraçoğlu, Tuncay Gürel, Atilla Ertüz, Birtan Turan, Tuncay Kaynak ve Mualla Fırat rol alıyorlar.

yararlanmanızda yarar var: Bimtaş/ta yeni bir uygulama

2 Ocak 1982 tarihinden itibaren Bimtaş,
"kısa vadede yüksek faiz"
uygulamasını başlatıyor.

Bu yeni uygulama, Bimtaşın alıp sattığı seçkin tahvilleri ve büyük bankaların sertifikalarını kapsıyor.

Vakit geçirmeden, size en yakın Bimtaş şubesine uğrayarak ayrıntılı bilgi alın.

Bimtaş yararınızı gözetir.

Cem Reklam

**BİMTAŞ
Birleşik Finansman,
Yatırım ve Menkul Değerler
Ticareti A.Ş.'nin
sermayesi 50.000.000.- TL olup
tamamı ödenmiştir.**

BİMTAŞ İSTANBUL
Halaskargazi Cad. Doğançay Apt. 356/3 Şişli Tel: 489850-489851-489852